

Sociālās zinības un vēsture

**Metodiski ieteikumi pamatkursa
Sociālās zinības un vēsture īstenošanai**

© Valsts izglītības satura centrs | ESF projekts Nr. 8.3.1.1/16/1/002
Kompetenču pieeja mācību saturā

Sociālās zinības un vēsture

Metodiski ieteikumi skolotājiem pamatkursa Sociālās zinības un vēsture īstenošanai

Metodiskais līdzeklis ir izstrādāts Eiropas Sociālā fonda projektā "Kompetenču pieeja mācību saturā" (turpmāk – Projekts).

Metodisko līdzekli izstrādāja **Annija Bergmane, Kārlis Klišāns, Agnese Lastovska** un **Ansis Nudiens**.

Metodisko līdzekli izvērtēja ārējā eksperte **Aija Kļaviņa**.

Projekts pateicas visām izglītības iestādēm un skolotājiem, kuri Projekta ietvaros nodrošināja metodiskā līdzekļa aprobāciju un dalījās ar saviem mācību piemēriem.

ISBN **978-9934-24-159-8**

Saturs

levads	4
1. Sociālās attiecības un identitāte	5
2. Vēsturiskā atmiņa un apziņa	11
3. Valsts pārvaldīšana	20
4. Starptautiskās attiecības – ārpolitika un globalizācija	32
5. Ilgtspējīga saimniekošana un ieguldījums cilvēkkapitālā	39

Ievads

Laikmetā, kuru raksturo globalizācija, vērtību daudzveidība un informācijas tehnoloģiju attīstība, jauniešiem ir jāmācās dzīvot nepārtraukti mainīgā pasaulē. Vispārējās vidējās izglītības satura īstenošanas mērķis ir lietpratīgs jauniešs, kurš iegūst mūsdienīgas lietpratības izglītību un veidojas par personību ar pašapziņu, kurš ciena un rūpējas par sevi un citiem; par lietpratēju izaugsmē, kam par ieradumu ir kļuvis nemitīgi un ar aizrautību mācīties; par atbildīgu sabiedrības dalībnieku, kurš iedziļinās, līdzdarbojas un sadarbojas; par radošu darītāju, kurš ievieš inovācijas.

Mūsdienās, lai izprastu Latvijā un pasaulē notiekošo, ir vērtīgi procesu un notikumu aplūkot no dažādiem skatpunktiem un izvērtēt dažādus tā aspektus – kādi ir notikuma vai procesa vēsturiskie, politiskie, ekonomiskie cēloņi; kā notikums ietekmēs nākotnes politiskos un saimnieciskos lēmumus; kā notikums (-i)/ process (-i) ietekmē sabiedrību, tās noskaņojumu, grupu savstarpējās attiecības un rīcību? Pasaule, apkārt notiekošais nav sadalīts zinātņu disciplīnās, bet gan prasa visu aplūkot kontekstā un kopsakarībās. Vidusskolas kurss *Sociālās zinības un vēsture* aptver tādas humanitāro un sociālo zinātņu nozares kā vēsture, filozofija, politika, ekonomika un tādā veicinā šādu kopsakarību veidošanu un notiekošā aplūkošanu no dažādiem aspektiem un skatpunktiem. Šī kursa vienojošais elements ir skolēnu kritiskās domāšanas, medijpratības un tekstpratības prasmi pilnveidošana, piemēram, definēt faktus un kritiski izvērtēt avotu patiesumu, un šīs prasmes skolēniem nodarēt gan dzīvei sabiedrībā, gan arī nākotnes studijām.

Lai mācītos notikumus aplūkot no dažādiem skatpunktiem un saskatīt kopsakarības, ir iespējams izmantot visdažādākos piemērus, ko sniedz gan mūsdienu aktuālie notikumi un liecības par tiem, gan arī pagātnes notikumi un vēstures avoti, turklāt pagātnes izziņāšana dod iespēju gandrīz bezgalīgi paplašināt savu redzesloku ne tikai telpā, bet arī laikā, apzināt un iepazīt pasauli, kuras vairs nav, dod vielu pārdomām, iedvesmu radošumam, piederības

izjūtu noteiktai vietai, kultūrai un valstij vai laikmetam. Šajā kursā saturs tiek organizēts pēc principa *mazāk ir vairāk* – izvēloties nedaudzus, tematam un ziņai atbilstošus pagātnes notikumus, kurus aplūkot un pētīt padziļināti. Vienlaikus, atlasot un izvēloties tematam atbilstošu saturu un izmantojamos avotus, ir svarīgi saglabāt līdzsvaru starp notikumiem pasaulē, Eiropā un Latvijā, vienmēr aicinot skolēnus uz norisēm skatīties plašāk, ne tikai dziļāk.

Šāda integrēta kursa pieeja Latvijas skolās tiek īstenota pirmo reizi, tādēļ šajā metodiskajā materiālā tiek piedāvāts tematiskais plāns, kas ir praktizējošu skolotāju interpretāciju par kursa *Sociālās zinības un vēsture* priekšmeta programmas paraugu un pieredzes apkopojums, mācot šo kursu.

Šis tematiskais plāns ilustrē katra temata un tā apakštemata sadalījumu pa stundām atbilstoši kursa *Sociālās zinības un vēsture* mācību priekšmeta programmas paraugam. Tematiskajā plānā katram tematam ir norādītas būtiskākās iezīmes: **ieteicamais stundu skaits temata apguvei; temata apguves mērķis; stundas (-u) temata nosaukums; stundas (-u) sasniedzamais rezultāts; skolēnu darbības, kas liecinās, ka stundas (-u) sasniedzamais rezultāts ir sasniegts; uzdevumi un aktivitātes, kas noved pie stundas (-u) sasniedzamajiem rezultātiem.**

Tematiskais plāns veidots, par pamatu ņemot *Skola2030* izstrādātos mācību līdzekļus, kas atrodami vietnē <https://mape.gov.lv/>, kā arī vietnē <https://www.tavaklase.lv/> pieejamos video materiālus. Šajā tematiskajā plānā ir iekļauti arī daudzi citi tiešsaistē pieejami mācību līdzekļi, kā arī norādīti drukātie mācību līdzekļi, kurus izmantot stundās vai tām gatavojoties. Šajā tematiskajā plānā iekļautā mācību literatūra un digitālie mācību līdzekļi ir apkopoti ceļa kartē skolotājam, kas pieejama vietnē <https://mape.gov.lv/>

1. Sociālās attiecības un identitāte	2. Vēsturiskā atmiņa un apziņa	3. Valsts pārvaldīšana	4. Starptautiskās attiecības – ārpolitika un globalizācija	5. Ilgtspējīga saimniekošana un ieguldījums cilvēkkapitālā
---	---------------------------------------	-------------------------------	---	---

1. Sociālās attiecības un identitāte

Ieteicamais laiks temata apguvei: 30 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: risinot dažādas problēmsituācijas, nostiprināt izpratni par ētiskas rīcības un tiesiskuma ievērošanas nepieciešamību, lai veidotu pozitīvas un savstarpēji labvēlīgas attiecības sabiedrībā.

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Faktoru ietekme uz cilvēka personības veidošanos un attīstību. Kas raksturo cilvēka identitāti? (6 mācību stundas)</p> <p><i>Atceries! Apakštemats "Faktoru ietekme uz cilvēka personības veidošanos un attīstību. Kas raksturo cilvēka identitāti?" ir būtisks, lai sniegtu skolēniem pamata izpratni par tematā izmantotajiem jēdzieniem un koncepcijām un prasmes turpmāko apakštematu apguvē.</i></p>			
<p>Personiskā un sociālā identitāte (2 mācību stundas)</p>	<p>Vērtē, kādi faktori ietekmē personības attīstību.</p> <p>Skaidro katra sociālā un kultūrvēsturiskā faktora atsevišķo nozīmi un kopīgo ietekmi uz cilvēka identitātes veidošanos.</p>	<p>Izvērtēts un skaidrots katrs sociālais un kultūrvēsturiskais faktors, kurš ietekmē personības veidošanos.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Temata ievadā veic skolēnu zināšanu aktualizēšanu par faktoriem, kas veido personisko identitāti. Lai uzzinātu skolēnu domas par to, kas veido cilvēka personisko identitāti, izmanto prātavētras metodi. 2. Pēc prātavētras izteiktajām domām skolēni iepazīstas ar <i>Skola2030</i> aprakstu "Personiskā un sociālā identitāte". 3. Skolēni grupās veic <i>Skola2030</i> izstrādāto 1. uzdevumu "Kādi faktori ietekmē cilvēka personības veidošanos un attīstību?". Uzdevuma pielikumā ir četri teksta fragmenti par faktoriem, kas veido identitāti. Grupa veic četras darbības: 1) atlasa būtiskākos jēdzienus/faktorus, 2) paskaidro tos, 3) sasaista šos faktorus ar skolēnu ikdienas dzīvi un 4) prezentē savu atbildi.

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Personības veidošanās un attīstība – vēsturisku personību piemēri (4 mācību stundas)</p>	<p>Pētīt faktus un izvērtējot dažādu cilvēku rīcību Pirmā un Otrā pasaules kara laikā Latvijā, noskaidro un interpretē, ar kādām izvēlēm un morāles dilemmām cilvēki bija spiesti saskarties.</p>	<p>Salīdzināti un skaidroti dažādi faktori, kuri ietekmējuši personības veidošanos konkrētajos piemēros. Izmantojot apkopoto faktoru sarakstu, analizētas dažādu vēsturisku personību biogrāfijas un dzīvesstāsti un raksturotas morāles dilemmas, ar kurām cilvēki bija spiesti saskarties.</p>	<p>Lai labāk izprastu faktorus, kas ietekmē personības veidošanos un attīstību, skolēni veic <i>Skola2030</i> izstrādāto 2. uzdevumu “Personības veidošanās un attīstība – vēsturisku personību piemēri”. Uzdevumā izpēta vēsturisku personību (Jukums Vācietis, Oskars Kalpaks, Konstantīns Čakste, Vilis Lācis) biogrāfijas, kuru dzīvesstāstus ietekmēja Pirmais un Otrais pasaules karš. Tā vienlaikus skolēnus ievirza nākamā temata (ētikas problēmas) apskatāmajās problēmās.</p>
<p>Mūsdienu ētikas problēmas un to iespējamie risinājumi (8 mācību stundas)</p> <p><i>Atceries!</i> Saikne starp apakštematiem: kad skolēni ir iepazinušies ar identitātes un faktoru ietekmi uz personības veidošanu un attīstību, iepazīstas un analizē ētikas jautājumus, balstoties uz krustiskām situācijām.</p>			
<p>Mūsdienu ētikas problēmas un to iespējamie risinājumi (4 mācību stundas)</p>	<p>Izmantojot dotos kritērijus, patstāvīgi raksturo dažādas mūsdienu ētikas problēmas un to iespējamus risinājumus.</p>	<p>Raksturojis ētikas problēmas un piedāvājis argumentos balstītu problēmas risinājumu.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tematu ieteicams sākt ar ētikas un tās problēmu teorētisku skatījumu un aktualizēšanu. Pēc tam veikt <i>Skola2030</i> izstrādāto 3. uzdevumu “Mūsdienu ētikas problēmas un to iespējamie risinājumi”. 2. Skolēni patstāvīgi mēģina raksturot ētikas problēmas, kuras saskata vācu sociologa Helmūta Šelska dotajos jautājumos. Grupas veido no tiem skolēniem, kuriem bija vienādi vai līdzīgi izvēlētie jautājumi. 3. Skolēni sarunā izstāsta cits citam, kādus ētisko problēmu raksturojumus veikuši, vienojas par kopīgu redzējumu un prezentē to klasei.

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Mūsdienu ētikas problēmas un to iespējamie risinājumi (4 mācību stundas)</p>	<p>Argumentē viedokli par mūsdienu sabiedrības ētikas problēmu aktualitāti un to risināšanu.</p>	<p>Formulējis argumentus “par” un “pret” dažādu pozīciju ietvaros, pamatojot savu nostāju.</p>	<p>Klasē tiek rīkota diskusija vai debates par mūsdienu ētikas problēmām un to iespējamiem risinājumiem, kurā skolēni aizstāv savu viedokli. Izmanto <i>Skola2030</i> mācīšanās stratēģiju “Argumentēšana”. Jautājumi, pamatojoties uz kuriem skolēni veido mūsdienu sabiedrības ētisko problēmu raksturojumus, galvenokārt ir orientēti, lai atklātu mūsdienu cilvēka attiecības ar dzīvību (aborts kā ētiska problēma), nāvi (eitanāzija), dabu (vides ētika), zinātnes un tehnoloģiju sasniegumu izvērtējumu utt.</p> <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Feminiskaite, U. <i>Par dzīvību vai pret sievietēm?</i> [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://satori.lv/article/par-dzivibu-vai-pret-sievietem • Brāzma, G. <i>Cilvēka embrija un augļa morālais statuss</i>. Latvijas Universitātes raksti, 687. sējums, <i>Filosofija</i>, 2005, 21.–30. lpp. [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://www.lu.lv/materiali/apgads/raksti/687.pdf • <i>Kas ir vides ētika?</i> [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://www.ekoloji.com/lv/ekoloji/cevre-ahlaki-ekolojik-etik-nedir/ • Purēns, V. <i>Sociālās zinības un vēsture. Pamatkurss vidusskolām</i>. Rīga: Raka, 2023.
<p>Morāles dilemmas vēsturiski kritiskās situācijās (4 mācību stundas)</p>	<p>Raksturo apstākļus, kas nosaka cilvēku izvēli vēsturiski kritiskās situācijās.</p>	<p>Balstoties uz vēstures avotiem par morāles dilemmām Pirmajā un Otrajā pasaules karā, izveidots sociālais portrets konkrētai sabiedrības grupai un tās rīcībai vēsturiski kritiskās situācijās.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skolēni grupās veic <i>Skola2030</i> izstrādāto 4. uzdevumu “Morāles dilemmas vēsturiski kritiskās situācijās”. Izmantojot aprakstā “Attieksme pret nepieņemamu varas politiku” sniegto informāciju, ko iegūst no faktu kopām (pielikumā) un avotiem, izveido sociālo portretu cilvēkam, kurš minētajās kritiskajās situācijās pievienojās kādai no aprakstītajām grupām. 2. Savus izveidotus sociālos portretus prezentē klasesbiedriem, pēc tam tiek rīkota diskusija (galvenie diskusijas jautājumi: kas parasti rosina cilvēkus ieņemt to vai citu pozīciju?, cik lielā mērā un kā cilvēki var ietekmēt apstākļus, kuros viņiem jāizdara šāda izvēle?).

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Tiesiskums un tiesiskās aizsardzības mehānisma ietekme dažādās juridiskās situācijās un konfliktos (10 mācību stundas)</p> <p><i>Atceries!</i> Saikne starp apakštematiem: apzinoties personas identitāti un viņa izvēles kritiskās situācijas, skolēni argumentēs un risinās tiesiskuma nepieciešamību dažādās situācijās.</p>			
<p>Tiesiskums un vispārējo tiesību principi (4 mācību stundas)</p>	<p>Skaidro, kas ir tiesiskums un vispārējo tiesību principi un to ievērošana.</p>	<p>Apkopota informācija un skaidrots tiesiskuma jēdziens un tiesību principu ievērošanas būtība.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skolēni, izmantojot skolotāja atlasītus informācijas avotus, apkopo, kas ir tiesiskums un vispārējo tiesību principu ievērošana. 2. Iegūto informāciju prezentē klasesbiedriem un kopīgā diskusijā izvērtē tiesiskuma nozīmi vienlīdzības un taisnīguma principu ievērošanā un brīvības ierobežošanu sabiedrības labā. <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Labas pārvaldības principi</i> [tiešsaiste]. Latvijas Republikas Tiesībsargs [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/tiesibu-jomas/labas-parvaldibas-principi/ • Pētersons, M. <i>Vispārējie tiesību principi un Satversmes tiesas kompetence</i> [tiešsaiste]: skaidrojumi un viedokļi. 2011 [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: http://home.lu.lv/~rbalodis/Publicācijas/Constitutional_Law/Cituraksti-LR/Visp_ties_principi_Petersons.pdf • <i>Latvijas tiesiskā sistēma</i> [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija. Pēdējo reizi atjaunots 2021. g. 12. oktobrī [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/25869-Latvijas-tiesisk%C4%81-sist%C4%93ma • <i>Tiesības</i> [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija. Pēdējo reizi atjaunots 2022. g. 25. jūnijā [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/26219 • <i>Tiesību filozofija</i> [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija. Pēdējo reizi atjaunots 2022. gada 10. februārī [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/4039-ties%C4%ABbu-filozofija • <i>Tiesiskums un pamattiesības</i> [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/justice-and-fundamental-rights_lv

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Tiesiskie aizsardzības mehānismi (6 mācību stundas)</p>	<p>Raksturo cilvēktiesību ievērošanu un tiesiskās aizsardzības mehānismus 21. gadsimtā.</p> <p>Vērtē ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā ietvertos aizsardzības mehānismu nozīmīgumu.</p>	<p>Raksturoti cilvēktiesību pārkāpumi konkrētā gadījumā un aprakstīts, kā Latvijas Republikas Satversme un ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija aizsargā cilvēkus pret šādu tiesību pārkāpumu.</p> <p>Skaidrots ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā iekļauto aizsardzības mehānismu nozīmīgums un politiskā režīma ietekme uz tiesisko aizsardzības mehānismu piemērošanu.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lai skolēni aktualizētu informāciju, ka noteiktās valstīs joprojām netiek ievērotas cilvēka pamattiesības, tiek analizēta Saharova balvas ieguvēju darbība. 2. Skolotājs sniedz īsu ieskatu Saharova balvas būtībā un tās piešķiršanas kritērijos. Skolēnus sadala grupās, un katra grupa izvēlas vienu no Saharova balvas ieguvējiem. 3. Skolēni iepazīstas ar Saharova balvas ieguvēja stāstu un konstatē, kādi cilvēktiesību pārkāpumi ir novērojami konkrētajā situācijā un valstī. 4. Analizē Latvijas Republikas Satversmi un ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā ietvertos aizsardzības mehānismus, skaidro, kā šajos dokumentos ir iekļauta aizsardzība pret šo pārkāpumu. Pēta, kāpēc apskatītajā gadījumā valsts nav ievērojusi ANO Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas pantus. Ar saviem secinājumiem iepazīstina klasesbiedrus. 5. Skolotājs secinājumu apspriešanas laikā virza sarunu par demokrātiska režīma saistību ar tiesisko aizsardzību un cilvēktiesību ievērošanu. <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Saharova balva</i> [tiešsaiste]. Eiropas Parlaments [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/lv/home • <i>ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija</i> [tiešsaiste]. Latvijas Republikas Tiesībsargs [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/resource/ano-vispareja-cilvektiesibu-deklaracija/ • <i>Cilvēktiesības</i> [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija. Pēdējo reizi atjaunots 2021. g. 19. aprīlī [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/60248 • Starptautiskā konvencija par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija. Pēdējo reizi atjaunots 2021. g. 6. aprīlī [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/6049-Starptautisk%C4%81-konvencija-par-jebkuras-rasu-diskrimin%C4%81cijas-izskau%C5%A1anu

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Iecietīgums un tā ietekme uz labu un cieņpilnu attiecību veidošanu dažādās situācijās (6 mācību stundas)</p> <p><i>Atceries! Saikne starp apakštematiem: apkopojot visus iepriekšējos tematus, skolēnam jāspēj izprast tolerance un tās nozīmi, pieņemt dažādus individuus, saprast dažādus faktorus un situācijas, kas ietekmē cilvēka izvēli radīt cieņpilnas attiecības.</i></p>			
<p>Tolerances nozīme labu un cieņpilnu attiecību uzturēšanā sabiedrībā (6 mācību stundas)</p>	<p>Skaidro reliģiju kā visaptverošu cilvēces fenomenu, kas ietekmē cilvēku pasaules uzskatu, tradīcijas un vērtību atšķirības.</p> <p>Raksturo, kā reliģiskā piederība, etniskā identitāte un vēsturiskā pieredze ietekmē tolerances līmeni sabiedrībā un kā, to paaugstinot, iespējams veidot pozitīvas attiecības multikulturālā sabiedrībā.</p>	<p>Noskaidrots, kas nosaka tolerances līmeni attiecībās starp reliģiskajām grupām, un piedāvāti risinājumi un pamatojums, kā mūsdienu sabiedrībā var veidot pēc iespējas tolerantākas attiecības.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atsaucoties uz iepriekš apgūto, tēmas sākumā tiek organizēta prāta vētra par tolerances jēdzienu un tolerances nozīmīgumu sabiedrībā. Skolotājs virza sarunu par to, ka tolerance ir būtiski nepieciešama saliedētas un demokrātiskas sabiedrības veidošanai, kā arī, ka tolerance nenozīmē savas identitātes un panākumu zaudēšanu, tā rosina uz sadarbību un solidaritāti, kas ir nepieciešamas sabiedrības pastāvēšanai. 2. Skolēni veic <i>Skola2030</i> izstrādāto 5. uzdevumu "Tolerances nozīme labu un cieņpilnu attiecību uzturēšanā sabiedrībā". Skolēni apgūst tolerances līmeņu aprakstu "Kas ir tolerance? Tolerances līmeņi" un attieksmju aprakstu "Kas raksturo reliģiskās kopienas?". 3. Skolēni veido divu reliģisko kopību aprakstus, sagrupējot to attieksmes, kas šai grupai varētu būt visvairāk raksturīgas. Pēc šādas salīdzināšanas klasē notiek diskusija un pierakstītā papildināšana, paralēli izskatot un izvirzot priekšlikumus, kā būtu iespējams mainīt situāciju katrā attieksmju grupā no tādas, kas veicina intoleranci, uz tādu, kas veicina toleranci. 4. Skolēni analizē kādu aktuālu ar reliģiskajām kopienām saistītu notikumu, kas atspoguļots medijos. Pēc šo notikumu atlases skolēni uzraksta 3–4 idejas pasākumiem, kuri varētu palielināt reliģiskās tolerances līmeni sabiedrībā.
	<p>Argumentē sociālo attiecību un identitātes ietekmi uz sabiedrības attiecībām un attīstību.</p>	<p>Pamatoti secinājumi par to, kā sociālās attiecības un identitāte ietekmē sabiedrības attīstību un sabiedrības locekļu savstarpējās attiecības.</p>	<p>Apkopojot tematā iegūto informāciju, skolēni sagatavo argumentētus un faktos balstītus secinājumus par to, kā sociālās attiecības un identitāte ietekmē sabiedrības attīstību un sabiedrības locekļu savstarpējās attiecības.</p>

1. Sociālās attiecības un identitāte	2. Vēsturiskā atmiņa un apziņa	3. Valsts pārvaldīšana	4. Starptautiskās attiecības – ārpolitika un globalizācija	5. Ilgtspējīga saimniekošana un ieguldījums cilvēkkapitālā
--------------------------------------	--------------------------------	------------------------	--	--

2. Vēsturiskā atmiņa un apziņa

Ieteicamais laiks temata apguvei: 30 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: vāc un apstrādā atmiņas par dažādiem 20. gs. Latvijas vēsturē būtiskiem notikumiem; apkopo informāciju un izdara secinājumus par dažādu sabiedrības grupu pieredzi un kultūrvēsturisko mantojumu.

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Vēsturiskā atmiņa un apziņa, to būtības un atšķirību noskaidrošana (6 mācību stundas)</p> <p><i>Atceries!</i> Apakštemats "Vēsturiskā atmiņa un apziņa" ir būtisks, lai sniegtu skolēniem pamata izpratni par tematā izmantotajiem jēdzieniem un koncepcijām un prasmes turpmāko apakštematu apguvē.</p>			
<p>Vēsturiskās atmiņas un vēsturiskās apziņas jēdzieni (2 mācību stundas)</p>	<p>Skaidro un formulē, kas ir atmiņa un apziņa un tās interpretācijas veidi.</p>	<p>Definēta jēdzienu "atmiņa" un "apziņa" būtību, dažādību un savstarpējās atšķirības.</p>	<p>Skolēni iepazīstas ar informācijas avotiem no <i>Skola2030</i> izstrādātā materiāla "Vēsturiskā atmiņa un apziņa" I daļas 1. uzdevumu par temata jēdzieniem – vēsture, individuālā atmiņa, sociālā atmiņa, kultūras atmiņa, atmiņu politika – un izveido jēdzienu skaidrojumu.</p> <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Vēsturiskā atmiņa un apziņa</i> [tiešsaiste]. Tavaklase.lv [skatīts 2022. gada 28. jūnijā]. Pieejams: https://www.tavaklase.lv/video/vesturiska-atmina-un-apzina-2/ • Purēns, V. <i>Sociālās zinības un vēsture. Pamatkurss vidusskolām</i>. Rīga: Raka, 2023.

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Vēsturisko atmiņu paraugu salīdzināšana, grupēšana, secinājumu izdarīšana (4 mācību stundas)</p>	<p>Analizē vēsturiskās atmiņas pēc dotā parauga. Izvērtē atmiņu piemērus kā vēstures liecības.</p>	<p>Raksturotas konkrētas vēsturiskās atmiņas par izvēlēto notikumu. Atbilstoši pazīmēm, grupēti atmiņu piemēri. Izskaidrots, kas raksturīgs individuālajai un kas – sociālajai (kolektīvajai) atmiņai, un kāpēc, pētot vienus un tos pašus notikumus vai norises, vēsturnieks sastopas ar atšķirīgiem un pat konfliktējošiem atmiņu stāstiem.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skolēni salīdzina vēsturisko atmiņu paraugus (sk. <i>Skola2030</i> materiāla “Vēsturiskā atmiņa un apziņa” I daļas 2. uzdevumu (2.1-2.4.); uzdevumam piedāvāti materiāli un vēstures avoti par Rīgas atbrīvošanu 1919. gada 11. novembrī, taču ir iespējams izvēlēties arī citu notikumu un piemeklēt atbilstošus vēstures avotus). 2. Vispirms skolēni izmanto paši savu vēsturisko atmiņu un individuāli izveido aprakstu par izvēlēto vēsturisko notikumu (aprakstā iekļaujot jautājumi norādīti uzdevumā). Skolēni ar atbildēm iepazīstina klasesbiedrus. 3. Pēc vēstures notikuma aktualizācijas skolēni analizē citas atmiņas par vēsturisko notikumu. Sasaistot ar teorētisko informāciju un temata sākumā analizētajiem jēdzieniem, skolēni grupē saņemtos vēstures avotus – atmiņu fragmentus – sešās kategorijās: 1) individuālā atmiņa, 2) kolektīvā atmiņa, 3) kultūras atmiņa, 4) atmiņu politika, 5) vēsture kā zinātne, 6) citi. 4. Pēc avotu grupēšanas skolēni grupās veic 2.5.– 2.8. uzdevumu, analizējot atšķirības starp dažādiem atmiņu veidiem un tendenci, kas, pēc skolēnu domām, iezīmējas atmiņu politikas veidošanā. <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klišāns, V. <i>Vēsture vidusskolai</i>: 1. daļa, 1. nodaļa. Rīga: Zvaigzne ABC, 2008. • Laganovskis, G. <i>Mārtiņš Mintauris: vienotas atmiņas par pagātni nav iespējamas</i> [tiešsaiste]. 2020. g. 15. maijs [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://lvportals.lv/viedokli/316157-martins-mintauris-vienotas-atminas-par-pagatni-nav-iespejamas-2020

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Atmiņas un liecības par Kārļa Ulmaņa autoritāro režīmu. Atmiņu konfrontācija ar informācijas avotiem (7 mācību stundas)</p> <p><i>Atceries! Saikne starp apakštematiem: apakštemata pirmajā daļā skolēni apguva teorētisko informāciju par atmiņas veidiem un atmiņu politiku, lai šajā daļā varētu analizēt konkrētus 20. gs. piemērus.</i></p>			
<p>Atmiņu un liecību apkopojums par Kārļa Ulmaņa autoritāro režīmu (2 mācību stundas)</p>	<p>Attēlo attieksmes pret K. Ulmaņa personību un režīmu.</p>	<p>Izveidots dažādu paaudžu sniegtās informācijas apkopojums par K. Ulmaņa personību, autoritāro režīmu un t.s. ulmaņlaikiem.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Šo apakštematu ieteicams sākt ar aktualizāciju, piemēram, parādot skolēniem daudzos tēlainos apzīmējumus, kādos ir saukts Kārlis Ulmanis (vēlams, nenorādot vadoņa vārdu), un lūdzot skolēniem izteikt minējumus, par kuru personu šie apzīmējumi ir teikti. Apzīmējumu saraksts pieejams V. Zelčes lekcijā. Skolēni izveido īsu apkopojumu (piemēram, domu kartes formā) par to, ko viņi zina par Kārli Ulmani, viņa autoritāro režīmu un t. s. ulmaņlaikiem (šeit atbildes visdrīzāk būs saistītas ar 9. klasē apgūto informāciju). Šo apkopojumu papildina ar informāciju no vecākiem, vecvecākiem. Pēc apkopojuma izveidošanas skolēni salīdzina savas un vecāku/vecvecāku atmiņas ar sākumā apskatītajiem apzīmējumiem (attiecīgi secinot, ka viņu atmiņās šādu apzīmējumu nav; tas būt svarīgi, lai vēlāk skolēni nonāktu līdz secinājumam par laika ietekmi uz vēsturisko atmiņu). <p>Izmantojamais informācijas resurss</p> <ul style="list-style-type: none"> Pārvērtējot vadonismu Latvijā. 4. lekcija. Vita Zelče: Kārlis Ulmanis Latvijas sociālajā atmiņā [tiešsaiste]. LU OpenMinded [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://www.youtube.com/watch?v=h-JwKsnHCOA
	<p>Nosaka avota autora interpretāciju par K. Ulmaņa personību un režīmu.</p>	<p>Konstatējis K. Ulmaņa personības un režīma raksturojumu un atmiņu rakstītāja attieksmi pret pastāvošo iekārtu, atmiņu autora politisko nostāju.</p>	<p>Pilnveidojot informācijas meklēšanas prasmi (t. sk., izmantojot Latvijas Nacionālās digitālās bibliotēkas tīmekļvietni http://www.periodika.lv) un avotu analīzes prasmi, skolēni veic <i>Skola2030</i> mācību materiāla “Vēsturiskā atmiņa un apziņa” II daļas 1. un 2. uzdevumu – analizējot 1934.–1940. gadā tapušos laikrakstu rakstus, izvērtē K. Ulmaņa attēlojumu – darbības izvērtējumu, attēlotās īpašības u. tml.</p> <p>Izmantojamais informācijas resurss</p> <ul style="list-style-type: none"> Latvijas Nacionālā bibliotēka. <i>Video instrukcija</i>: portāls periodika.lv [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://www.youtube.com/watch?v=rnYkXma_A8w&t=43s&ab_channel=LatvijasNacion%C4%81%C4%81bibliot%C4%93ka

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Vizuālo avotu par Kārļa Ulmaņa režīmu analīze (1 mācību stunda)</p>	<p>Skaidro vizuālo avotu publicēšanas mērķi un izmantotos paņēmienus mērķa sasniegšanai.</p>	<p>Noteikti K. Ulmaņa režīmam raksturīgākie elementi un vizuālo avotu radīšanas mērķi.</p>	<p>Lai skolēni iegūtu informāciju par K. Ulmaņa režīmu ne tikai no mutvārdu vai rakstiskajiem vēsturiskajiem avotiem, skolēni analizē arī vizuālos vēstures avotus. Skolēni veic <i>Skola2030</i> mācību materiāla “Vēsturiskā atmiņa un apziņa” II daļas 3. uzdevumu.</p> <p>Vizuālos avotus skolēni var atlasīt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva audiovizuālo, foto un skaņas dokumentu digitālā krātuve: Latvijas Nacionālais arhīvs, 2018 [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://www.redzidzirdilatviju.lv/lv/search?q=k%C4%81rlis%20ulmanis • <i>Kārļa Ulmaņa autoritārais režīms Latvijā 1934.–1940. gadā</i> [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija. Pēdējo reizi atjaunots 2022. g. 1. februārī [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/62580-K%C4%81r%C4%BCa-Ulma%C5%86a-autorit%C4%81rais-re%C5%BE%C4%ABms-Latvij%C4%81-1934%E2%80%931940-gad%C4%81 • Apskatāmajā laika periodā tapušās dokumentālās filmas, piemēram, “<i>Mūsu lielā tautas vadoņa triumfa brauciens pa Vidzemi</i>” [tiešsaiste]: dokumentālā filma. 1934 [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://redzidzirdilatviju.lv/lv/search?q=M%C5%ABsu%20liel%C4%81%20tautas%20vado%C5%86a%20triumfa%20brauciens%20pa%20Vidzemi
<p>Atmiņu un liecību par Kārļa Ulmaņa autoritāro režīmu konfrontēšana ar citiem informācijas resursiem (2 mācību stundas)</p>	<p>Argumentēti skaidro K. Ulmaņa režīma novērtējuma pretrunīgumu dažādos informācijas avotos.</p>	<p>Raksturots K. Ulmaņa režīms dažādos atmiņu fragmentos. Salīdzinot vairākus atmiņu fragmentus, kā arī atmiņas un informācijas avotus, fiksēts informācijas pretrunīgums.</p>	<p>Skolēni iepazīstas ar skolotāja atlasītiem atmiņu fragmentiem par K. Ulmaņa personību un režīmu. Skolēni atmiņas salīdzina savā starpā, lai konstatētu, vai tajās saskatāms pretrunīgums, kā arī salīdzina ar bibliotēkās un internetā pieejamajiem resursiem.</p> <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klišāns, V. <i>Vēsture vidusskolai</i>: 3. daļa, 21. nodaļa. Rīga: Zvaigzne ABC, 2008. • Laganovskis, G. <i>Demokrāts, vadonis, upuris. Kārlim Ulmanim – 140</i> [tiešsaiste]. 2017 [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://lvportals.lv/norises/289542-demokrats-vadonis-upuris-karlim-ulmanim-140-2017 • <i>Kārļa Ulmaņa vadoņa kults. Vadoņa nopļautā Rīga</i> [tiešsaiste]. Atslēgas, 39. epizode. VFS, LTV, 2018 [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://atslegas.tv/ • Bērziņš, A. <i>Labie gadi. Pirms un pēc 15. maija</i>. Rīga: Latvijas Mediji, 2014. • Bērziņš A. <i>Nepublicētās atmiņas</i>. Rīga: Latvijas Mediji, 2015. • Šķerbinskis V., Jēkabsons Ē. <i>Apvērsums. 1934. gada 15. maija notikumi avotos un pētījumos</i>. Rīga: Latvijas Nacionālais arhīvs: 2012.

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Atmiņu un liecību salīdzinājums par Kārļa Ulmaņa autoritāro režīmu (2 mācību stundas)</p>	<p>Salīdzina atmiņas par K. Ulmaņa personību un režīmu. Skaidro faktoros, kas ietekmē cilvēku priekšstatus par konkrētu vēstures periodu.</p>	<p>Secinātas līdzības un atšķirības dažādās atmiņās un liecībās par K. Ulmaņa personību un režīmu. Skaidrota laika distances ietekme uz liecību un priekšstatu veidošanos.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atgriezoties pie pirmās aktivitātes – Kārļa Ulmaņa apzīmējumiem un skolēna un citu personu atmiņām par K. Ulmani un t.s. ulmaņlaikiem – skolēni salīdzina savas atmiņas ar K. Ulmaņa laikabiedru atmiņām un informāciju, kas iegūta no vizuālajiem vēstures avotiem un interneta un bibliotēkas resursiem. Raksturo atšķirības atmiņās un K. Ulmaņa novērtējumā. 2. Tiek organizēta diskusiju par to, kādi 20. gs. vēstures notikumi un kā ietekmēja cilvēku priekšstatus par t. s. ulmaņlaikiem, lai saprastu, ka laika distance starp notikumu un mūsdienām ietekmē priekšstatus un attieksmi pret šiem notikumiem.
<p>Atmiņas un liecības par padomju laikiem. Atmiņu vākšana un apstrādāšana (6 mācību stundas) <i>Atceries! Saikne starp apakštematiem: pēc tam, kad skolēni ir izpētījuši, kā atmiņas atšķiras un kā tās var konfrontēt ar citiem informācijas avotiem, skolēni, skatot citu 20. gs. piemēru, vēlreiz pārliecinās par saviem secinājumiem un to izpildīšanos citā situācijā, kā arī iegūst praktiskas iemaņas par to, kā atmiņas tiek vāktas.</i></p>			
<p>Padomju laiki – ievads (2 mācību stundas)</p>	<p>Apraksta, kad un kādos apstākļos Latvijā tika izveidots PSRS okupācijas režīms. Raksturo Latvijas PSR laika vēstures fenomenus.</p>	<p>Apkopota teorētiskā informācija par noteiktu padomju laika vēstures fenomenu no dažādiem informācijas avotiem.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tematu var sākt ar kopīgu laika līnijas izveidi, atzīmējot būtiskākos notikumus, kuri apliecina Latvijas okupācijas faktu un norisi. 2. Skolēni tiek sadalīti grupās, un katra grupa izvēlas 2–3 padomju laika vēstures fenomenus (piemēram, saimniecība, ideoloģija, kultūra), par ko veikt individuālās un kolektīvās atmiņas pētījumu (skolēni par pētāmajiem padomju laika vēstures fenomeniem var vienoties jau grupās vai arī izvēlēties katrs individuāli un tad sadalīties grupās, atbilstoši izvēlētajai tematikai). Skolēni veic <i>Skola2030</i> materiāla “Vēsturiskā atmiņa un apziņa” III daļas 2.1.–2.3. uzdevumu. <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klišāns, V. <i>Vēsture vidusskolai</i>: 4. daļa, 23.–24. nodaļa. Rīga: Zvaigzne ABC, 2008. • <i>Padomju otrreizējā okupācija Latvijā</i> [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija. Pēdējo reizi atjaunots 2022. g. 1. martā [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/22220-padomju-otrreiz%C4%93j%C4%81-okup%C4%81cija-Latvij%C4%81 • <i>1940. gada okupācija – valsts izlaupīšana un sagraušana</i> [tiešsaiste]. Atslēgas, 22. epizode [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://atslegas.tv/

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Atmiņu pētījums par padomju laikiem (4 mācību stundas)</p>	<p>Apraksta padomju laiku fenomenu, izmantojot iegūtās laikabiedra atmiņas.</p> <p>Salīdzina atmiņu pētījuma rezultātus ar teorētisko informāciju par vēstures fenomenu.</p> <p>Analizē, kādi sociāli, etniski, psiholoģiski faktori nosaka atšķirības atmiņās.</p>	<p>Izveidota laikabiedra intervija, veikta intervēšana un atmiņu savākšana.</p> <p>Norādītas līdzības un atšķirības padomju laiku fenomena raksturojumā dažādās atmiņās un informācijas avotos.</p> <p>Analizēta un ar faktiem pamatota atmiņu objektivitāte un dažādu faktoru ietekme uz atmiņu.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Turpinot atmiņu pētīšanu, skolēni gatavojas intervijai – sagatavo intervijas jautājumus, individuāli veic interviju un apstrādā atbildes. Padomi, kam pievērst uzmanību, kā sagatavot intervijas jautājumus un kā veikt interviju, apkopoti <i>Skola2030</i> materiāla “Vēsturiskā atmiņa un apziņa” III daļas 2.4.–2.5. uzdevumā, kā arī atgādnē “Padomi vēstures atmiņu pierakstīšanas interviju plānošanai un vadīšanai”. 2. Atgriežoties grupās, skolēni salīdzina iegūtās laikabiedru atbildes par padomju laiku vēstures fenomeniem un to izvērtējumu. Salīdzinājumam izmantojamie jautājumi apkopoti <i>Skola2030</i> materiāla “Vēsturiskā atmiņa un apziņa” III daļas 2.7. uzdevumā. 3. Izmantojot grupā apkopotos atmiņu pētījuma rezultātus, skolēni izstrādā naratīvus, kas raksturo konkrētos padomju laika vēstures fenomenus. Tālāk šie naratīvi tiek apkopoti un apvienoti ar teorētisko informāciju par padomju varas periodu Latvijā. Uzdevuma apraksts pieejams <i>Skola2030</i> materiāla “Vēsturiskā atmiņa un apziņa” III daļas 2.7.–2.10. uzdevumā, taču var izvēlēties arī citu informācijas apkopošanas veidu (piemēram, <i>Padlet</i> sienas veidošanu, tiešsaistes prezentācijas veidošanu un kopīgošanu ar klasesbiedriem). 4. Aktualizējot temata sākumā noskaidroto, ka vēsturiskās atmiņas visbiežāk nav objektīvas, kā arī starp atmiņām par vienu laika periodu vai vienu fenomenu var pastāvēt būtiskas atšķirības, skolēni veic iegūto atmiņu konfrontāciju un analizēšanu, secinot, kādi sociāli, etniski, psiholoģiski faktori nosaka novērotās atšķirības. Skolēni veic <i>Skola2030</i> materiāla “Vēsturiskā atmiņa un apziņa” III daļas 2.10.–2.12. uzdevumu. <p>Izmantojamais informācijas resurss</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bleiere, D. <i>Eiropa ārpus Eiropas: dzīve Latvijas PSR</i>. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2015.

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>“Dziesmotā revolūcija” un Latvijas Republikas neatkarības atgūšana, šī procesa periodizēšana (5 mācību stundas)</p> <p><i>Atceries! Saikne starp apakštematiem: lai skolēni redzētu vēl vienu pierādījumu tam, kā intervāls starp laika periodu un atmiņu iegūšanu ietekmē atmiņas izklāstīto naratīvu, skolēni analizē arī salīdzinoši nesenu nozīmīgu Latvijas vēstures periodu – Trešo atmodu jeb Latvijas neatkarības atgūšanu. Ja iepriekšējos apakštematos skolēni guva ieskatu, kā atšķiras atmiņas par kāda vēstures perioda vai fenomena raksturojumu, tad šajā apakštematā skolēni analizē, kā var atšķirties atmiņas (un līdz ar to arī izpratne) par kāda vēstures notikuma periodizāciju.</i></p>			
<p>Hronoloģiskais pārskats par Latvijas neatkarības atjaunošanu laikā no 1985. līdz 1991. gadam (1 mācību stunda)</p>	<p>Nosauc un skaidro Atmodas laika svarīgākos notikumus un dalībniekus.</p>	<p>Izveidota laika līnija par Latvijas neatkarības atjaunošanas notikumiem un skaidrots notikumu un personu nozīmīgums.</p>	<p>Lai veidotu ieskatu par Latvijas neatkarības atjaunošanas notikumiem, skolēni, izmantojot dažādus informācijas avotus, izveido hronoloģisko pārskatu par laiku no 1985. līdz 1991. gadam – veic <i>Skola2030</i> materiāla “Vēsturiskā atmiņa un apziņa” IV daļas 2. uzdevumu; materiālos ir arī atgāde vietnes <i>Padlet</i> izmantošanai (digitālās laika līnijas veidošanai).</p> <p>Izmantojamais informācijas resurss</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Latvijas neatkarības atjaunošana</i> [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija. Pēdējo reizi atjaunots 2021. g. 5. novembrī [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/22218-Latvijas-neatkar%C4%ABbas-atjauno%C5%A1ana
<p>Interpretācijas par Latvijas neatkarības atjaunošanas sākumpunktu (4 mācību stundas)</p>	<p>Nosaka Latvijas neatkarības atjaunošanas idejas sākumu un tās attīstību. Vērtē pretrunīgus viedokļus par Latvijas neatkarības atjaunošanas sākumpunktu.</p>	<p>Raksturota neatkarības idejas veidošanās no 1985. līdz 1991. gadam.</p> <p>Izvirzīts argumentēts pieņēmums par to, kurš notikums uzskatāms par Latvijas neatkarības atjaunošanas idejas un Latvijas Republikas <i>de facto</i> sākumu.</p> <p>Secina un skaidro līdzības un atšķirības Latvijas iedzīvotāju attieksmē pret valstiskās neatkarības atjaunošanas ideju.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skolēni meklē atbildes uz jautājumiem par to, kuri notikumi var tikt uzskatīti par “perestroikas” un nacionālās atmodas sākumu: 1) kad Latvijas sabiedrība pieņēma domu/ideju par valstiskās neatkarības atjaunošanas nepieciešamību; 2) kuru brīdi uzskatīt par Latvijas Republikas <i>de facto</i> sākumu. Uzdevuma nosacījumi apkopoti <i>Skola2030</i> materiāla “Vēsturiskā atmiņa un apziņa” IV daļas 1.1.–1.3. uzdevumā. Informāciju var meklēt arī citos norādītajos informācijas resursos. 2. Skolēni salīdzina savus pieņēmumus un diskutē par to, kādi faktori ietekmē dažādu vēstures periodizāciju iespējamību. Veic <i>Skola2030</i> materiāla “Vēsturiskā atmiņa un apziņa” IV daļas 3. uzdevumu. <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klišāns, V. <i>Vēsture vidusskolai</i>: 4. daļa, 25. nodaļa. Rīga: Zvaigzne ABC, 2008. • <i>Perestroika. Beigu sākums</i> [tiešsaiste]. Atslēgas, 6. epizode [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://atslegas.tv/ • <i>Latvijas Radošo savienību plēnums – Atmodas atslēga</i> [tiešsaiste]. Atslēgas, 20. epizode [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://atslegas.tv/

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Kultūras mantojums kā vēsturiskās atmiņas un apziņas nesējs (6 mācību stundas)</p> <p><i>Atceries! Saikne starp apakštematiem: Lai gūtu ieskatu, ka atšķirības starp atmiņām par kādu laika periodu vai vēstures fenomenu ietekmē ne tikai konkrētās personas vai personu grupas viedokli par vēstures periodu vai fenomenu, bet gan, ka tām ir plašāka ietekme uz sabiedrību kopumā, skolēni analizē vēsturisko atmiņu ietekmi kultūrvēsturiskā mantojuma perspektīvā.</i></p>			
<p>Latvijā aktuālās vēsturiskās un sociālās atmiņas raksturojums, izmantojot kultūras mantojuma piemērus (2 mācību stundas)</p>	<p>Raksturo kultūras mantojuma objekta saistību ar sociālās atmiņas veidošanu.</p>	<p>Izveidots apraksts par kultūras mantojuma objektu un tā saistību ar sociālās atmiņas veidošanu.</p>	<p>Skolēni izvēlas vienu sev vistīkamāko kultūras mantojuma objektu, veido īsu tā raksturojumu, iekļaujot tā saistību ar sociālās atmiņas veidošanu. Aprakstā iekļauj jautājumus: 1) Kāda ir šī objekta popularitāte mūsdienās? Kāpēc? 2) Ar kādiem vēsturiskiem notikumiem ir saistīts šis objekts? 3) Kā tas ir saistīts ar sociālās atmiņas veidošanu par konkrēto vēstures notikumu vai periodu?</p> <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Raksti par šo tematu Latvijas Sabiedriskā medija portālā, sk. <i>Kultūrvēsturiskais mantojums</i> [tiešsaiste]: ziņu portāla lsm.lv sadaļa [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://www.lsm.lv/temas/kulturvesturiskais-mantojums/ • Latvijas kultūrvēsturisko pieminekļu saraksts, sk. <i>Mantojums</i> [tiešsaiste]. IS "Mantojums", VKPAI, 2016 [skatīts 2022. g. 28. jūnijā]. Pieejams: https://mantojums.lv/
<p>Sabiedrībā pretrunīgi vērtēto kultūras mantojuma piemēru definēšana un analīze (2 mācību stundas)</p>	<p>Salīdzina viena kultūras mantojuma piemēra interpretācijas un pretrunīgos viedokļus par to.</p>	<p>Izvērtētas un salīdzinātas pretrunīgas interpretācijas par vienu kultūras mantojuma piemēru.</p>	<p>Balstoties uz iepriekšējos pētījumos noskaidroto, ka atmiņas un cilvēku interpretācijas par vienu vēstures periodu vai vēstures fenomenu var būt atšķirīgas, skolēni analizē un veido naratīvu par sabiedrībā pretrunīgi vērtētiem kultūras mantojuma piemēriem, veicot atmiņu konfrontāciju ar uzziņu un pētniecisko literatūru, kā arī pēta un definē, kā attieksmē pret tiem izpaužas vēsturiskā atmiņa un apziņa. Skolēni veic <i>Skola2030</i> materiāla "Vēsturiskā atmiņa un apziņa" V daļas 1. uzdevumu, kā citus piemērus var izmantot arī objektus, par kuriem ir avotos F ("Zviedru vērti"), G (arhitektūra un celtniecība autoritārisma periodā), H (pilsētībūvniecība un pilsētplānošana K. Ulmaņa laikā).</p> <p>* <i>Alternatīvas uzdevumiem par pretrunīgo attieksmi pret kultūrvēsturisko mantojumu pieejamas tiešsaistes multimediju izglītības portālā Historiana:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Piemēri Eiropā atrodamajiem pretrunīgi vērtētajiem pieminekļiem</i> (pieejams: https://historiana.eu/historical-content/source-collections/cultural-heritage-monuments-representing-controversial-history)

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Vēsturiskās atmiņas un apziņas ietekme uz attieksmi pret kultūrvēsturisko mantojumu dažādos periodos (2 mācību stundas)</p>	<p>Argumentē, kā vēsturiskā atmiņa un apziņa ietekmē attieksmi pret kultūrvēsturisko mantojumu un kultūrpolitikas veidošanos.</p>	<p>Izveidots argumentēts skaidrojums par izziņas jautājumos izvirzīto problemātiku.</p>	<p>Minot konkrētus piemērus, skolēni argumentē savu viedokli un piedalās diskusijā par kultūras mantojuma vērtībām. Diskusijas laikā meklē atbildes uz izziņas jautājumiem: 1) kāpēc ne visas kultūras mantojuma vērtības tiek aizsargātas un saglabātas; 2) kas leģitimizē šādu situāciju; 3) kā kultūrpolitikas veidošanās ir saistīta ar vēsturisko atmiņu, apziņu un attieksmi pret kultūrvēsturisko mantojumu dažādos vēstures periodos.</p>

1. Sociālās attiecības un identitāte	2. Vēsturiskā atmiņa un apziņa	3. Valsts pārvaldīšana	4. Starptautiskās attiecības – ārpolitika un globalizācija	5. Ilgtspējīga saimniekošana un ieguldījums cilvēkkapitālā
--------------------------------------	--------------------------------	------------------------	--	--

3. Valsts pārvaldīšana

Ieteicamais laiks temata apguvei: 30 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: izmantojot informāciju par sabiedrības struktūru, valsts pārvaldes un likumdošanas mehānismu darbību Latvijā un citur pasaulē, praktiskā darbībā gūt pieredzi un attīstīt prasmes organizēt un vadīt atbilstoša līmeņa sabiedriski politiskus un ekonomiskus pasākumus.

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Kā sabiedrības politiskā kultūra ietekmē pilsonisko līdzdalību? (4 mācību stundas)</p> <p><i>Atceries! Apakštemats “Kā sabiedrības politiskā kultūra ietekmē pilsonisko līdzdalību?” ir būtisks, lai sniegtu skolēniem pamata izpratni par tematā izmantotajiem jēdzieniem un koncepcijām un prasmes turpmāko apakštematu apguvē. Viens no redzamākajiem politiskās līdzdalības veidiem ir vēlēšanas, taču skolēniem būtiski ir saprast, ka ir arī citi līdzdalības veidi.</i></p>			
<p>Politiskā un pilsoniskā līdzdalība (4 mācību stundas)</p>	<p>Skaidro politiskās un pilsonisko līdzdalības iespējas.</p> <p>Izvērtē gan savas personiskās, gan sabiedrības politiskās un pilsoniskās līdzdalības iespējas Latvijā.</p>	<p>Apkopota informāciju par politiskās līdzdalības iespējām.</p> <p>Noteiktas politiskās līdzdalības iespējas Latvijā starpkaru periodā un mūsdienās.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Skolēni izlasa politiskās līdzdalības veidu apkopojumu un apkopo aprakstītos politiskās līdzdalības veidus tabulā (kolonnā). Izmantojamie informācijas resursi <ul style="list-style-type: none"> Philbrick, I. P., Leonhard, D. <i>How to participate in politics?</i> [tiešaiste]. The New Your Times [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://www.nytimes.com/guides/year-of-living-better/how-to-participate-in-government Purēns, V. <i>Sociālās zinības un vēsture. Pamatkurss vidusskolām</i>. Rīga: Raka, 2023. Analizējot dažādas informācijas un vēstures avotus par Latviju starpkaru periodā, skolēni iepriekš izveidotajā tabulā norāda piemērus, kā norādīto politiskās līdzdalības veidu varēja īstenot Latvijā starpkaru periodā. Nākamajā kolonnā skolēni aizpilda savu novērtējuma anketu, izvērtējot savu vēlmi un iespējas piedalīties konkrētajā politiskās līdzdalības aktivitātē, pretī katram politiskās līdzdalības veidam norādot vienu no variantiem: “Neesmu gatavs”, “Varētu apsvērt iespēju”, “Esmu gatavs”, “Jau esmu īstenojis”. Rezultātus ieteicams analizēt klasē (t. sk. anonīmā veidā), lai izdarītu secinājumus par iespējām iesaistīties politiskajos procesos, kopējo klases jauniešu attieksmi un faktoriem, kas var veicināt vai kavēt vēlmi līdzdarboties politiskajos procesos.

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?			
<p>Politiskā un pilsoniskā līdzdalība (4 mācību stundas)</p>			<p>Tabulas paraugs:</p> <table border="1" data-bbox="1003 411 2018 469"> <tr> <td data-bbox="1003 411 1339 469">Politiskās līdzdalības veidi</td> <td data-bbox="1339 411 1682 469">Piemērs Latvijā (1918–1940)</td> <td data-bbox="1682 411 2018 469">Personīgais novērtējums</td> </tr> </table> <p>4. Stundā aktualizē nošķirumu starp politisko un pilsonisko līdzdalību, uzsverot, ka pilsoniskā līdzdalība ir iesaistīšanās dažādās kopienai nozīmīgās aktivitātēs, t. sk. brīvprātīgā palīdzības sniegšanā. Skolēni individuāli vai grupās identificē vai nu kādu sev būtisku problēmu, vai arī problēmu, kas pastāv vietējā kopienā, plāno, kā ar brīvprātīgā darba iespējām ir iespējams risināt šo problēmu, un īsteno brīvprātīgo līdzdalību aktivitātē.</p> <p>5. Lai gūtu ieskatu vēl vienā politiskās līdzdalības veidā, skolēni iepazīst portālu <i>manabalss.lv</i>, analizējot tā izveides mērķi, nosacījumus iniciatīvas ierosinājumiem, kā arī paveikto. Diskusijas veidā skolēni dalās ar savu viedokli par politiskās līdzdalības iespējām Latvijā.</p>	Politiskās līdzdalības veidi	Piemērs Latvijā (1918–1940)	Personīgais novērtējums
Politiskās līdzdalības veidi	Piemērs Latvijā (1918–1940)	Personīgais novērtējums				

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Kā ar partiju darbību un vēlēšanām politikā notiek sabiedrības politisko uzskatu un ideoloģisko pārliecību pārņemšana uz valsts pārvaldīšanu? (8 mācību stundas)</p> <p><i>Atceries! Saikne starp temata apguves daļām: noskaidrojot, ka pastāv ļoti dažādas politiskās līdzdalības iespējas, vispirms padziļināti tiek apskatīts viens no populārākajiem veidiem – piedalīšanās vēlēšanās.</i></p>			
<p>Legitīmas varas nepieciešamība (2 mācību stundas)</p>	<p>Raksturo demokrātisko, autoritāro un totalitāro politisko režīmu.</p> <p>Saskata režīmu pazīmes konkrētu valstu pārvaldē.</p> <p>Argumentē legītīmas varas nepieciešamību un tās stiprināšanas iespējām Latvijā un Eiropā.</p>	<p>Izveidota atgāde par demokrātiska, autoritāra un totalitāra politiskā režīma iezīmēm.</p> <p>Pamatojoties uz demokrātiskā, autoritārā un totalitārā režīma pazīmju uzskaitījumu, noteikt konkrētās valstīs pastāvošais politiskais režīms.</p> <p>Izveidoti argumenti par legītīmas varas nepieciešamību Latvijā un Eiropā un izvērtētas tās stiprināšanas iespējas.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktualizējot pamatskolā iegūtās zināšanas par valsts pārvaldes formām pēc politiskā režīma (demokrātisks, autoritārs, totalitārs režīms), skolēni izveido atgādni par iezīmēm, kas raksturo katru politisko režīmu. Izmantojamie informācijas resursi <ul style="list-style-type: none"> • <i>Democracy</i> [tiešsaiste]. Britannica [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://www.britannica.com/topic/democracy • <i>Authoritarianism</i> [tiešsaiste]. Britannica [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://www.britannica.com/topic/authoritarianism • <i>Totalitarianism</i> [tiešsaiste]. Britannica [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://www.britannica.com/topic/totalitarianism 2. Skolēni pāros apskata Latvijas ziņu portālos publicētās ārzemju ziņas, kas saistītas ar politiku (lai skolēni vienlaikus gūtu informāciju par aktuālajiem politiskajiem notikumiem, var ieteikt apskatīt tikai pēdējā mēneša laikā publicētās ziņas). 3. Skolēni izvēlas piecas rakstos minētās valstis un norāda to politisko režīmu, izvērtējot pēc iepriekš izveidotajiem kritērijiem. Ja ar vienu rakstu nepietiek, meklē papildu informāciju. Savus secinājumus skolēnu pāri pamato ar konkrētiem faktiem. Izmantojamie informācijas resursi <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ārzemēs</i> [tiešsaiste]: LSM ārzemju ziņu sadaļa [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://www.lsm.lv/zinas/arzemes/ • <i>Ārzemēs</i> [tiešsaiste]: Delfi.lv ārzemju ziņu sadaļa [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://www.delfi.lv/news/arzemes/ 4. Pamatojoties uz iepriekš iegūto informāciju par politiskajiem režīmiem dažādās valstīs un ar to saistītajiem jautājumiem (t. sk. problēmām), skolēni uzraksta trīs argumentus par legītīmas varas nepieciešamību un tās stiprināšanas iespējām Latvijā un Eiropā, t. sk., minot ar konkrētus ieteikumus. Argumentu veidošanai izmanto mācīšanās startēģijas atgādni "Argumentēšana" (no temata "Sociālās attiecības un identitāte").

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Politisko partiju ideoloģiskais spektrs (2 mācību stundas)</p>	<p>Nosaka Latvijas politisko partiju novietojumu ideoloģiskajā spektrā. Interpretē politiskās ideoloģijas aspektus, simbolus un raksturīgākās izpausmes.</p>	<p>Identificēts un pamatots konkrētas Latvijas politiskās partijas novietojums ideoloģiskajā spektrā. Izveidots politiskajai ideoloģijai atbilstošs preses izdevuma titullapas makets, izmantojot konkrētas politiskās ideoloģijas raksturojošos elementus.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skolēni, izmantojot <i>Skola2030</i> izveidoto atgādni "Ideoloģijas", iepazīstas ar politisko ideoloģiju spektru. 2. Skolēnus sadala nelielās grupās. Katrai grupai uzdod analizēt vienas Latvijas politiskās partijas novietojumu ideoloģiskajā spektrā. Lai izvairītos no tā, ka grupas izvēlas vienādas partijas, ieteicams partiju sadalījumu lozēt. Tāpat ieteicams izvēlēties šobrīd pastāvošas, aktīvas politiskās partijas, tā sasaistot uzdevumu ar reālo dzīvi un palielinot skolēnu interesi par aktuālajiem politiskajiem procesiem. 3. Skolēni grupās veic pētījumu par konkrēto partiju. Pētījuma pirmajā daļā skolēni analizē partijas īso programmu. Skolēni norāda programmā minētos galvenos mērķus un to sasniegšanas un rīcības veidus. 4. Balstoties uz aprakstu, veido partijas novietojumu politisko ideoloģiju spektrā (to mēdz attēlot dažādi, bet, saistot ideoloģijas ar, piemēram, partijas pārstāvju sēdvietām Saeimā, ieteicams izmantot pusapli vai līkni, kur vienā galā ir galēji kreisas partijas, otrā – galēji labējas partijas). Savu atbildi skolēni pamato, atsaucoties uz politisko ideoloģiju teoriju. 5. Apakštemata noslēgumā skolēni veic radošo darbu – <i>Skola2030</i> izveidotā apkopojuma "Sabiedrības grupas" 4. uzdevumu.

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Vēlēšanu sistēmu veidi (2 mācību stundas)</p>	<p>Nosaka mažoritāras, proporcionālas un jauktas (kombinētas) vēlēšanu sistēmas iezīmes.</p> <p>Skaidro vēlēšanu sistēmas ietekmi uz vēlēšanu rezultātiem.</p>	<p>Konstatētas vēlēšanu sistēmas pazīmes un formulēta vēlēšanu sistēmas ietekme uz vēlēšanu rezultātiem.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Skolēni iepazīst mažoritāru vēlēšanu sistēmu un mandātu sadalījuma principu, veidojot vēlēšanu apgabalus: <ul style="list-style-type: none"> analizē Latvijas Tautas frontes un Interfrontes sāncensību 1990. gada Latvijas Republikas Augstākās Padomes vēlēšanās vai analizē ASV prezidenta vēlēšanas mūsdienās (demokrāti pret republikāņiem) <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Mažoritārā vēlēšanu sistēma. Vai labāk tomēr nē?</i> [tiešsaiste]. Ir. 2012. g. 14. nov. [skatīts 2022. g. 30. jūnijā]. Pieejams: https://ir.lv/blogi-raksti/mazoritara-velesanu-sistema-vai-labak-tomer-ne/ <i>The Electoral college, explained</i> [tiešsaiste]. VOX [skatīts 2022. g. 30. jūnijā]. Pieejams: https://www.youtube.com/watch?v=ajavsMbCapY Skolēni iepazīst proporcionālu vēlēšanu sistēmu un diskutē par tās priekšrocībām un trūkumiem, ņemot vērā sarakstu veidošanas, balsu skaitīšanas, proporcionālās barjeras ietekmi uz rezultātiem: <ul style="list-style-type: none"> Analizē Saeimas vēlēšanas (par vēlēšanām, kas norisinājušās pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas, vispilnīgākā informācija par vēlēšanu norisi atrodama Centrālās vēlēšanu komisijas (CVK) izdevumā “[..] Saeimas vēlēšanu rezultāti”), <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Saeimas vēlēšanas</i> [tiešsaiste]. Centrālā vēlēšanu komisijas vietne [skatīts 2022. g. 30. jūnijā]. Pieejams: https://www.cvk.lv/lv/velesanas/saeimas-velesanas <i>13. Saeimas vēlēšanu rezultāti</i> [tiešsaiste]. Centrālā vēlēšanu komisijas vietne. Rīga, 2018 [skatīts 2022. g. 30. jūnijā]. Pieejams: https://sv2018.cvk.lv/pub/Activities Skolēni iepazīst jauktas vēlēšanu sistēmas pamatprincipus. <ul style="list-style-type: none"> analizē jaukto jeb kombinēto vēlēšanu sistēmu Vācijā vai analizē Eiropas Parlamenta vēlēšanu rezultātus. <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>How do European elections work?</i> [tiešsaiste]. CNBC International [skatīts 2022. g. 30. jūnijā]. Pieejams: https://www.youtube.com/watch?v=gX3u0wOBBcc&t=16s <i>How do German elections work?</i> [tiešsaiste]. CNBC International [skatīts 2022. g. 30. jūnijā]. Pieejams: https://www.youtube.com/watch?v=gn45xqlK0uA&ab_channel=CNBCInternational

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Vēlēšanu sistēmu veidi (2 mācību stundas)</p>			<p>4. Lai redzētu atšķirības starp vēlēšanu sistēmām un analizētu vēlēšanu sistēmas izveles ietekmi uz vēlēšanu rezultātiem, skolēni veic simulāciju. Saņem datus par konkrētām Saeimas vēlēšanām Latvijā (piemēram, ņemot informāciju no iepriekš norādītās CVK tīmekļvietnes), kur norādīts pieteikto sarakstu skaits, saņemto balsu skaits katrā vēlēšanu apgabalā u. tml.</p> <p>5. Atbilstoši dotajiem datiem skolēni modelē, kādi būtu vēlēšanu rezultāti, ja šādi rezultāti tiktu iegūti un Latvijā pastāvētu: 1) mažoritārā vēlēšanu sistēma, 2) jauktā vēlēšanu sistēma.</p> <p>6. Pēc simulācijas veikšanas skolēni salīdzina rezultātus visās trīs vēlēšanu sistēmās un izdara savus secinājumus par vēlēšanu sistēmas ietekmi uz vēlēšanu rezultātiem.</p> <p>Izmantojamais informācijas resurss</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liepiņš, V. <i>Vēlēšanu sistēmas. Priekšrocības un trūkumi</i> [tiešsaiste]. 2009. g. 27. janv. [skatīts 2022. g. 30. jūnijā]. Pieejams: https://lvportals.lv/norises/186897-velesanu-sistemas-prieksrocibas-un-trukumi-2009
<p>Debates – 16 gadu vēlēšanu vecuma cenzs (2 mācību stundas)</p>	<p>Debatē, kāpēc Latvijā būtu vai nebūtu nepieciešama 16 gadu vecuma cenza ieviešana pašvaldību vēlēšanās.</p>	<p>Demonstrēta argumentēta viedokļa paušana par izvirzīto problēmjautājumu.</p>	<p>Lai veicinātu to, ka skolēni arī sevi apzinās kā politiskās līdzdalības potenciālos dalībniekus, organizē debates par 16 gadu vecuma cenza ieviešanu pašvaldību vēlēšanās Latvijā. Uzdevumi un padomi debašu organizēšanai iekļauti <i>Skola2030</i> materiāla “Vēlēšanu sistēma” 4. uzdevumā. Lai aktualizētu 1. tematā apgūto par argumentu veidošanu, ieteicams izmantot mācīšanās stratēģijas atgādni “Argumentēšana”.</p>

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Kā darbojas valsts institūcijas, realizējot varas dalīšanu? Kā notiek tiesību realizēšana un tiesiskās kārtības uzturēšana Latvijā? (8 stundas)</p> <p><i>Atceries! Sasaiste starp apakštematiem: iepriekšējā apakštematā skolēni guva ieskatu dažādos varas īstenošanas veidos un apskatīja konkrētus varas īstenošanas procesa dalībniekus. Šajā apakštematā skolēni apgūst valsts pārvaldes procesu Latvijā, apskatot to no varas dalīšanas un institūciju sadarbības skatpunkta.</i></p>			
<p>Latvijas normatīvie akti (3 mācību stundas)</p>	<p>Analizē hierarhiski svarīgākos Latvijas normatīvos aktus.</p>	<p>Izskaidrota hierarhiski svarīgāko Latvijas likumu būtība (vieta hierarhijā, mērķauditorija, mērķis, paredzētie sodi u.c.).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lai zinātu, kuri ir hierarhiski svarīgākie likumi Latvijā un ko tie regulē, skolēni tiek sadalīti grupās, un katra grupa saņem vienu tiesību aktu: 1) Latvijas Republikas Satversmi, 2) Civillikumu, 3) Krimināllikumu, 4) Administratīvā procesa likumu. Analizēšanā skolēni izmanto <i>Skola2030</i> veidoto atgādni "Kā analizēt normatīvos aktus". 2. Pēc darba veikšanas skolēni uz lapas izveido konkrētā likuma vizualizāciju (iekļaujot informāciju, piemēram, par hierarhiju, mērķauditoriju, apskatāmo lietu piemēriem, paredzētajiem sodiem u.c. raksturojošās iezīmes), kā arī sagatavo īsu stāstījumu, ar kuru iepazīstināt savus klasesbiedrus. 3. Izmantojot staciju metodi, skolēni iegūst informāciju par pārējiem apskatītajiem normatīvajiem aktiem un būtiskāko informāciju (piemēram, par hierarhiju, mērķauditoriju, apskatāmo lietu piemēriem, paredzētajiem sodiem) pieraksta.
	<p>Skaidro un prognozē konkrētas juridiskas situācijas risināšanu tiesiskā ceļā.</p>	<p>Izvērtēta konkrētā situācijas (juridiskos kāzusos), konstatējot katram cilvēkam pieejamo tiesību aizsardzību.</p>	<p>Izveidotās shēmas un aprakstus skolēni izmanto praktiski.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Skolēni tiek sadalīti grupās un katra grupa saņem divas skolotāja piedāvātas situācijas (piemēram, mantisku attiecību tiesvedība, izsole tiesas ceļā, aizsardzības pasākumu nepieciešamība civillietā, apcietinājums, konfiskācija, maksātnespēja, administratīva tiesvedība, cietušais noziedzīgā nodarījumā), kuras ir risināmas juridiski. 2. Sadarbojoties grupās, skolēni: 1) novērtē un pamato, kura institūcija lietu izskatīs; 2) uzraksta iespējas, kā saņemt palīdzību konkrētā situācijā. 3. Grupas dalās ar savām atbildēm, ja nepieciešams, atbildes tiek papildinātas ar precizējumiem. 4. Lai izprastu to, kā notiek lietas izskatīšana tiesā un uzzinātu par tiesas procesā iesaistīto dalībnieku pienākumiem, tiesībām un darbību, skolēni vispirms noskatās video vai izlasa tekstu, kā arī veido konspektu – apkopojumu. <p>Izmantojamais informācijas resurss</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krūzkopa, S. "Lūdzu piecelties! Tiesa nāk." Kā jāuzvedas tiesas zālē [tiešsaiste]. Latvijas Vēstnesis [skatīts 2022. g. 30. jūnijā]. Pieejams: https://lvportals.lv/tiesas/298357-ludzu-piecelties-tiesa-nak-ka-jauzvedas-tiesas-zale-2018

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Normatīvo un individuālo tiesību aktu atbilstība Latvijas likumdošanai (2 mācību stundas)</p>	<p>Analizē normatīvo aktu darbību ikdienas situācijās.</p>	<p>Veikta situācijas izpēte par biežākajiem pārkāpumiem kādā jomā un skaidrots, kā konkrēts normatīvais vai nenormatīvais akts aizsargā sabiedrības locekļus.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lai aktualizētu zināšanas, skolēni ir mudināti nosaukt, kur ikdienā viņi var sastapties ar dažādu likumu, lēmumu un rīkojumu izpausmēm. Ja nepieciešams, skolēni tiek mudināti domāt plašāk, piemēram, kāpēc skolā stundas sākas konkrētajā laikā (to regulē Skolas iekšējās kārtības noteikumi). Aktivitātes rezultātā skolēniem vajadzētu saskaņot, ka dažādi normatīvie akti regulē ļoti plašu katra cilvēka dzīves daļu. 2. Izmantojot tiesību aktu sistēmu un hierarhiju, skolēni veic gadījuma izpēti par kādu sev aktuālu likumpamatotu normatīvu vai nenormatīvu aktu (piemēram, līgumu, rīkojumu), tā izvērtējot tiesību akta atbilstību tiesiskajam regulējumam. Lai nodrošinātu, ka visiem skolēniem ir veicams vienlīdz liels darba apjoms, ieteicams skolotājam sagatavot vai ieteikt, kurus normatīvos vai nenormatīvos aktus analizēt. Piemēram, zinot to, ka jauniešiem ir aktuāla darba attiecību nodibināšana jau mācību laikā, skolēni varētu analizēt dažādus skolotāja sagatavotus darba līgumu paraugus, kuros ietverta informāciju salīdzinātu ar Darba likumā minēto, gūtu ieskatu par biežākajiem pārkāpumiem, kā arī skaidrotu, kā šis likums aizsargā gan darba devēju, gan darbinieku intereses.

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Cilvēktiesību aizsardzība (3 mācību stundas)</p>	<p>Skaidro jēdzienu "cilvēktiesības".</p> <p>Atrod un analizē cilvēktiesību pārkāpumus 21. gadsimta sabiedrībā.</p> <p>Piedāvā risinājumu cilvēktiesību stiprināšanai 21. gadsimtā.</p>	<p>Izskaidrots jēdziens "cilvēktiesības".</p> <p>Atrasti un analizēti divi cilvēku pamattiesību vai pamatbrīvību aizskāruma gadījumi 21. gadsimtā.</p> <p>Izstrādāts vēlams risinājums cilvēktiesību stiprināšanā.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Iepriekšējos uzdevumos skolēni jau veidoja aprakstus par būtiskākajiem Latvijas normatīvajiem aktiem. Lai būtu saikne ar nākamo uzdevumu, skolēni vai nu individuāli, vai kopīgi klasē veido domu karti par jēdzienu "cilvēktiesības" vai nosauc aktuālus piemērus, kad sabiedrībā ir notikusi diskusija par cilvēktiesību pārkāpumiem. Domu karti papildina, iegūstot informāciju no citiem resursiem. Izmantojamie informācijas resursi <ul style="list-style-type: none"> • ANO <i>Vispārējā cilvēktiesību deklarācija</i> [tiešsaiste]. Latvijas Republikas Tiesībsargs [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejama: https://www.tiesibsargs.lv/resource/ano-vispareja-cilvektiesibu-deklaracija/ • <i>Saharova balva</i> [tiešsaiste]. Eiropas Parlaments [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/lv/home 2. Lai secinātu, ka cilvēktiesību pārkāpumi ir aktuāla problēma arī 21. gs., skolēni, izmantojot Satversmes tiesas, Eiropas Cilvēktiesību tiesas, Tiesībsarga piemērus, pēta dažādas pamattiesību un pamatbrīvību aizskāruma situācijas. Skolēni izvēlas divas konkrētas pamattiesību vai pamatbrīvību aizskāruma situācijas, definē, kuras cilvēka pamattiesības vai pamatbrīvības ir pārkāptas, raksturo pārkāpumu, salīdzina šos pārkāpumus ar citiem piemēriem, kas aprakstīti medijos un pētnieciskās mācīšanās ceļā izstrādā risinājumu. 3. Organizē radošu semināru. Izmantojamie informācijas resursi <ul style="list-style-type: none"> • ANO <i>Vispārējā cilvēktiesību deklarācija</i> [tiešsaiste]. Latvijas Republikas Tiesībsargs [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/lv/pages/tiesibu-akti/ano-dokumenti/ano-vispareja-cilvektiesibu-deklaracija • <i>Saharova balva</i> [tiešsaiste]. Eiropas Parlaments [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/lv/home • Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) spriedumi un lēmumi [tiešsaiste]. Latvijas Tiesas [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://www.tiesas.lv/eiropas-cilvektiesibu-tiesas-ect-spriedumi-un-lemumi • <i>Tiesības iesniegt pieteikumu</i> [tiešsaiste]. Satversmes tiesa [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/satversmes-tiesa/kompetence-un-procesi/tiesibas-iesniegt-pieteikumu/

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Kā strādā valsts pārvalde Latvijā? Kāpēc nepieciešamas publiskas, privātas, nevalstiskas struktūras? (6 stundas)</p> <p><i>Atceries! Saikne starp temata apguves daļām: iepriekšējās temata apguves daļās skolēni analizēja dažādas ar valsts pārvaldi saistītas alternatīvas – dažādas politiskās ideoloģijas, dažādas vēlēšanu sistēmas. Šajā temata apguves daļā skolēni iepazīsies ar valsts pārvaldi tieši Latvijā.</i></p>			
<p>Valsts pārvalde Latvijā (2 mācību stundas)</p>	<p>Apraksta Latvijas valsts pārvaldes iestādes darbību, atbildības jomas, iesaisti likumdošanas procesā.</p> <p>Skaidro dažādu Latvijas valsts pārvaldes iestāžu lomu likumdošanas procesā un nozīmi varas dalīšanas principa īstenošanā.</p>	<p>Apkopojot informāciju par Latvijas valsts pārvaldes iestādēm, skaidrota to nozīmi likumdošanas procesa un varas dalīšanas principa īstenošanā.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Katram skolēnam tiek iedalīti šādi izpētes objekti 1) Saeima un Saeimas komisijas; 2) Ministru kabinets un Ministru prezidents; 3) Valsts kanceleja, Valsts prezidents un Tiesībsargs; 4) Satversmes tiesa un Latvijas tiesas. Skolēni, iegūstot informāciju no šo valsts iestāžu interneta vietnēm, 1) izveido īsu aprakstu par: a) katras iestādes darbību, b) tās atbildības jomām, c) iesaisti likumdošanas procesā (uzskaitot konkrētus pienākumus un atbildības) un 2) atrod vismaz vienu piemēru. Izpētes noslēgumā skolēns par katru no iestādēm skaidro tās nozīmi likumdošanas procesā. Skolēni kopīgi veido Latvijas valsts pārvaldes shēmu, kurā iekļautas nozīmīgās institūcijas, kas nodrošina varas dalīšanas principu, kā arī īss skaidrojums par iestāžu atbildības jomām un mijiedarbību. <p>Kā papildu uzdevumu, lai nostiprinātu zināšanas un iegūtu padziļinātu izpratni, var uzdot skolēniem simulēt likuma vai lēmuma rašanās ceļu, kur katra skolēnu grupa atbilstoši izpētītajam par konkrētajām institūcijām skaidro institūcijas iesaisti un uzdevumus likumu un lēmumu pieņemšanas procesā.</p>

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Pašvaldību darbība Latvijā (4 mācību stundas)</p>	<p>Apraksta pašvaldību pienākumus un atbildības jomas.</p> <p>Analizē idejas īstenošanas iespējas pašvaldībā, aprakstot lēmumu pieņemšanas procesu.</p>	<p>Aprakstīti un ar piemēriem pamatoti pašvaldības pienākumu un atbildības jomas.</p> <p>Aprakstīti soļi, kas jāveic, lai kāda pašvaldības iedzīvotāja ideja tiktu īstenota.</p>	<p>Skolēni analizē savas pašvaldības darbu, veicot pētījumu.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pētījuma pirmajā posmā skolēni, izmantojot Pašvaldību likumu un informācijas resursus, apraksta pašvaldību pienākumus un atbildības jomas. Katram pienākumam un atbildības jomai skolēni norāda konkrētu piemēru no savas pašvaldības, kur tas ir ticis īstenots. 2. Pētījuma otrajā posmā skolēni apraksta soļus, kas ir jāveic, lai kāda ideja tiktu īstenota un pašvaldība nolemtu par tās īstenošanu. <p>* Pētījumu var vērtēt ar summatīvo vērtējumu.</p> <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Balode, L. <i>Kā un ko pašvaldības nodrošina iedzīvotājiem?</i> [tiešsaiste]. Latvijas Vēstnesis, 2017. g. 11. aprīlis [skatīts 2022. g. 30. jūnijs]. Pieejams: https://lvportals.lv/skaidrojumi/286450-ka-un-ko-pasvaldibas-nodrosina-iedzivotajiem-2017 • Pašvaldību likums [tiešsaiste]. Likumi.lv. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/336956-pasvaldibu-likums • Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. <i>Biežāk uzdotie jautājumi par pašvaldību darbību</i> [skatīts 2022. g. 30. jūnijs]. Pieejams: https://www.varam.gov.lv/lv/biezak-uzdotie-jautajumi-par-pasvaldibu-darbibu

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Kāpēc sabiedriskajai domai un medijiem ir svarīga loma un to saista ar vārda brīvību reālā saskarsmē un kibertelpā? (4 stundas) <i>Atceries! Sasaiste starp apakštematiem: šajā tematā skolēni jau iepazīna klasiskos trīs varas atzarus – likumdošanas varu, izpildvaru, tiesu varu. Taču sabiedrība nevar pastāvēt bez tā sauktās ceturtās varas – medijiem, plašsaziņas informācijas līdzekļiem.</i></p>			
<p>Plašsaziņas līdzekļu analīze (4 mācību stundas)</p>	<p>Pēc kritērijiem salīdzina dažādus mūsdienu un vēsturiskos mediju rakstus. Analizē mediju izmantotās informēšanas metodes un pastāvēšanas nepieciešamību.</p>	<p>Pēc kritērijiem salīdzināti mediju publicētie raksti 20. un 21. gadsimtā. Argumentēts viedoklis par mediju pastāvēšanas nepieciešamību.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skolēni individuāli izvēlas 3–4 dažādus medijus (ieteicams kā 1–2 medijus izvēlēties 20. gs. laikrakstus, kas digitalizēti portālā www.periodika.lv) un veic salīdzinājumu. Norādījumi un pētījuma soļu apraksts pieejams <i>Skola2030</i> izveidotajā uzdevumā “Plašsaziņas līdzekļu analīze”. 2. Pētījuma rezultātā skolēni raksturo mediju lomu un funkcijas, pēc kritērijiem konstatē, vai apskatītie mediji veic faktoloģisku informēšanu, secina, kā mediju izplatītā informācija ir saistīta ar demokrātiskas sabiedrības vārda brīvības nodrošināšanas funkciju un pamato mediju pastāvēšanas nepieciešamību.

1. Sociālās attiecības un identitāte	2. Vēsturiskā atmiņa un apziņa	3. Valsts pārvaldīšana	4. Starptautiskās attiecības – ārpolitika un globalizācija	5. Ilgtspējīga saimniekošana un ieguldījums cilvēkkapitālā
--------------------------------------	--------------------------------	------------------------	--	--

4. Starptautiskās attiecības – ārpolitika un globalizācija

Ieteicamais laiks temata apguvei: 20 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: meklēt un saskatīt globālas un lokālas cēloņsakarības starp dažādiem politiskiem, sociāliem un ekonomiskiem procesiem.

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Kā iedzīvotāju personīgo labklājību ietekmē valsts veidotā ārpolitika un valstu konkurence, sadarbība starptautiskā politikā? (4 mācību stundas)</p> <p><i>Atceries! Apakštemats "Kā iedzīvotāju personīgo labklājību ietekmē valsts veidotā ārpolitika un valstu konkurence, sadarbība starptautiskā politikā?" ir būtisks, lai sniegtu skolēniem pamata izpratni par tematā izmantotajiem jēdzieniem un koncepcijām un prasmes turpmāko apakštematu apguvē. Viens no redzamākajiem politiskās līdzdalības veidiem ir vēlēšanas, taču skolēniem būtiski ir saprast, ka ir arī citi līdzdalības veidi.</i></p>			
<p>Iedzīvotāju personīgā labklājība (2 mācību stundas)</p>	<p>Skaidro, kas nosaka iedzīvotāju personīgo labklājību.</p> <p>Raksturo ārpolitikas noteicošo lomu labklājības veicinošajiem faktoriem.</p>	<p>Izveidots apkopojums par jēdzienu "labklājība" un to, kas nosaka dzīves kvalitātes līmeni.</p> <p>Pierādīta ārpolitikas ietekme uz labklājības līmeni.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Temata aktualizāciju sāk ar jēdzienu analizēšanu – skolēni izsaka savus pieņēmumus par to, ko nozīmē "labklājība", kā to var sniegt un kādi faktori to ietekmē. 2. Skolēni, darbojoties nelielās grupās, salīdzina, kas nosaka dzīves kvalitātes līmeni. Klasē kopīgi apspriež atbildes. 3. Pēc tam seko jautājums par pasaules ārpolitisko situāciju, kā labklājības līmeņa noteicošo faktoru, kam skolēni meklē argumentus, kas to nosaka. <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Dzīves kvalitāte</i> [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija. Pēdējo reizi atjaunots 2021. g. 12. decembris [skatīts 2022. g. 30. jūnijs]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/61290 • <i>Dzīves kvalitātes rādītāji Latvijā</i> [tiešsaiste]. Oficiālās statistikas portāls [skatīts 2022. g. 30. jūnijā]. Pieejams: https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/iedzivotaji/dzives-kvalitate • <i>Labklājība</i> [tiešsaiste]: ziņu portāla lsm.lv sadaļa. Jaunākie materiāli un ziņas par tēmu "Labklājība" [skatīts 2022. g. 30. jūnijā]. Pieejams: https://www.lsm.lv/temas/labklajiba/ • Purēns, V. <i>Sociālās zinības un vēsture. Pamatkurss vidusskolām</i>. Rīga: Raka, 2023.

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Starptautisko attiecību teorijas (2 mācību stundas)</p>	<p>Izmantojot dažādus informācijas avotus un vēstures faktus, salīdzina un novērtē valstu, organizāciju un līderu konkrētu lēmumu sekas starptautiskajās attiecībās.</p> <p>Izmantojot teorijas, diskusijas rezultātā piedāvā lokālu proaktīvas rīcības plānu globālu problēmu risināšanai.</p>	<p>Piedalīties diskusijā par starptautisko attiecību veidošanu un cēloņsekām starptautiskajās attiecībās.</p> <p>Izskaidrota starptautisko attiecību teorijas virzienu ietekme uz pieņemtajiem lēmumiem un izstrādāts proaktīvas rīcības plāns problēmas risināšanā.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kopīgi ar skolēniem tiek apskatītas <i>Skola2030</i> veidotās atgādnēs "Starptautisko attiecību teorijas" (paralēli izmantot arī atgādni "Starptautisko attiecību teorijas" no Sociālās zinības un vēsture kursa). 2. Izmantojot atgādnēs, klasē diskutē par valsts un sabiedrības lomu starptautisko attiecību veidošanā un analizē cēloņsekas starptautiskajās attiecībās (galvenais diskusijas jautājums: "Kāpēc Latvijas iedzīvotājiem ir svarīgi pārzināt notiekošo dažādos pasaules reģionos?"). 3. Skolēnus sadala grupās, katrai no tām tiek dots vismaz viens starptautisko attiecību teorijas virziens, par kuru skolēni interneta resursos meklē padziļinātus teorētiskos materiālus un skaidro kādu no aktuālajiem notikumiem, tā turpmākās attīstības scenāriju un savu potenciālo rīcību, pieņemot, ka visa grupa sastāv no politiskajiem vai organizāciju līderiem, piemēram, globālisma (marksisma) teorijas piekritējiem. 4. Grupa turpina pētniecisko mācīšanos, argumentācijas sagatavošanu (izmantojamas Sociālās zinātnes un vēsture pamatkursa stratēģijas) un prezentē savu argumentāciju un proaktīvas rīcības redzējumu. 5. Skolēni salīdzina savus un klasesbiedru analizētos piemērus, teoriju un pieejas, nosaka, kuri apgalvojumi ir pamatotākie, un izvērtē savus līdz šim veidotos priekšstatus, kā arī saprot kritiskās domāšanas lietojuma nepieciešamību. <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Catlaks, G., Ikstens, J. <i>"Starptautiskā politika": Politika un tiesības vidusskolai. (11. nodaļa)</i> Rīga: Zvaigzne ABC, 2011. • Džugleja, T. <i>Starptautisko tiesību pamati</i> [tiešsaiste]. Rīgas Tirdzniecības tehnikums, 2011 [skatīts 2022. g. 30. jūnijā]. Pieejams: http://www.rtpv.edu.lv/spaw/uploads/files/TIESIBU_PAMATI.pdf • <i>Starptautiskās tiesības</i> [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija. Pēdējo reizi atjaunots 2021. g. 4. oktobrī [skatīts 2022. g. 30. jūnijā]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/87227

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Kāpēc Latvijas iedzīvotājiem ir svarīgi apzināties demokrātiskas attīstības un ģeopolitisko kontekstu Baltijas jūras reģiona valstu attiecībās? (4 mācību stundas)</p> <p><i>Ateries! Saikne starp temata apguves daļām: apgūstot tēmu par starptautiskajām attiecībām, skolēniem jāizprot mūsdienu Latvijas un iedzīvotāju iesaiste un nozīme globālajos procesos.</i></p>			
<p>Latvijas un Baltijas ārpolitikas vēsturiskās attīstības gaita (2 mācību stundas)</p>	<p>Apkopo informāciju par Latvijas un Baltijas ārpolitiskās vēstures attīstības gaitu.</p> <p>Argumentē Latvijas un Baltijas ārpolitikas centienus vēsturiskā griezumā.</p>	<p>Apkopojot informāciju par ārpolitikas attīstības gaitu Latvijā, argumentēti pamatots viedoklis par Latvijas ārpolitikas centieniem neatkarības iegūšanā, nosargāšanā un atjaunošanā.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izmantojot piemērus no vēstures (piemēram, Tautu Savienība un Latvijas/Baltijas vieta tajā; Latvijas/ Baltijas drošības meklējumi 20. gs. 20.–30. gados; Baltijas valstu <i>de iure</i> jautājums starptautiskajā politikā pēc Otrā pasaules kara), skolēni sadalās grupās. Katrai grupai piešķir savu laika periodu, balstoties uz iepriekš minētajiem piemēriem. Skolēni identificē dažādu starptautisku attiecību sistēmu darbību principus Baltijas reģionā, ar tiem iepazīstina pārējos klasesbiedrus. 2. Skolēns izveido vismaz trīs argumentus, kuri apstiprina Baltijas un Latvijas ārpolitiskos centienus neatkarības iegūšanā, nosargāšanā un atjaunošanā. <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Andersons, E. <i>Latvijas vēsture, 1920–1940 Ārpolitika</i>. 1. sēj. Stokholma: Daugava, 1982. • Andersons, E. <i>Latvijas vēsture, 1920–1940. Ārpolitika</i>. 2. sēj. Stokholma: Daugava, 1984. • Latvijas Republikas Ārlietu ministrija. <i>Latvijas starptautiskās atzīšanas simtgade</i> [tiešsaiste]. [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://www2.mfa.gov.lv/tautiesiem-arzemes/aktualitates-tautiesiem/67184-latvijas-starptautiskas-atzisanas-simgade • Treijs, R. <i>Latvija un pirmā globālā starptautiskā organizācija</i> [tiešsaiste]. <i>Latvijas Vēstnesis</i>, 21.09.2001., Nr. 134. [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://www.vestnesis.lv/ta/id/54043 • <i>Baltijas valstu savienība, 1919.–1925. gads</i> [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija. Pēdējo reizi atjaunots 2021. g. 14. aprīlī [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/36165-Baltijas-valstu-savien%C4%ABba,-1919%E2%80%931925-gads • <i>Baltijas valstu savienība, 1934.–1940. gads</i> [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija. Pēdējo reizi atjaunots 2021. g. 21. aprīlī [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/36125 • <i>Latvijas Atjaunošanas komitejas Eiropas centrs</i> [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija. Pēdējo reizi atjaunots 2021. g. 28. septembrī [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/93211-Latvijas-Atjauno%C5%A1anas-komitejas-Eiropas-centrs • <i>Apvienotais Baltiešu aicinājums</i> [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija. Pēdējo reizi atjaunots 2021. g. 26. novembrī [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/28949-Apvienotais-Baltie%C5%A1u-aicin%C4%81jums

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Latvijas un Baltijas ārpolitikas vēsturiskās attīstības gaita (2 mācību stundas)</p>			<ul style="list-style-type: none"> • <i>Pasaules Baltiešu apvienība</i> [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija. Pēdējo reizi atjaunots 2021. g. 22. oktobrī [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/90808-Pasaules-Baltie%C5%A1u-apvien%C4%ABba • <i>“Vitlama akcija”</i> [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija. Pēdējo reizi atjaunots 2022. g. 13. jūnijā [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/93163-%E2%80%9CVitlama-akcija%E2%80%9D • <i>Latvijas ārpolitika</i> [tiešsaiste]. Nacionālā enciklopēdija. Pēdējo reizi atjaunots 2022. g. 22. jūnijā [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/20980-Latvijas-%C4%81rpolitika
<p>Latvijas stratēģiskā nozīme Baltijas jūras valstu reģionā (2 mācību stundas)</p>	<p>Interpretē Latvijas stratēģisko nozīmi Baltijas jūras valstu reģionā.</p>	<p>Izveidoti argumentēti secinājumi par Latvijas stratēģisko lomu Baltijas jūras reģionā no dažādu institūciju skatu punkta.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skolēnu grupas izmanto Latvijas Ārlietu ministrijas tīmekļvietni, informāciju no Baltijas Asamblejas un Baltijas Ministru padomes, arī Baltijas Jūras reģiona sadarbības struktūru tīmekļvietnēm, veido jauno politiku un biznesa pārstāvju lomu spēli “Latvija stratēģiski nozīmīgs partneris Baltijas jūras valstu reģionā”. 2. Katra grupa apkopo ikvienas struktūrvienības pamatidejas un mērķus, pamatojas uz tiem un mēģina veidot argumentus, atbildot uz lomu spēles izvirzīto jautājumu. 3. Katra grupa aizstāv savas pamatidejas, norādot Latvijas nozīmi Baltijas jūras valstu reģionā. Tāpat tiek veidota ekspertu grupa, kura apkopo izskanējušo informāciju un nosaka galvenos argumentus, kas apstiprina lomu spēles pamatjautājumu.

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Kā 20. gs. vēstures notikumi un politiski lēmumi ietekmē mūsdienu Eiropu un Latviju Eiropas Savienībā? (4 mācību stundas)</p> <p><i>Atceries! Saikne starp temata apguves daļām: apzinot Latvijas lomu ārpolitikā, svarīgi analizēt politisko lēmumu ietekmi. Tā skolēni nonāk pie atziņas, ka politika ietekmē ārpolitiskās norises.</i></p>			
<p>Latvija starptautiskajās organizācijās – ieguvumi, riski, izaicinājumi (2 mācību stundas)</p>	<p>Izmantojot vēstures faktus un atšķirīgus informācijas avotus, nosaka un novērtē dažādu starptautisku attiecību sistēmu darbību principus Baltijas reģionā.</p>	<p>Identificēti dažādi starptautisko attiecību sistēmu darbību principi Baltijas reģionā.</p> <p>Izvērtētas un argumentēti pamatotas Latvijas valstiskās intereses starptautiskajā politikā 20.–21. gs.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skolotāja vadībā apgūst Latvijas vēsturisko virzību dalībai Transatlantiskajās organizācijās un meklē atbildes – vai tā tiek iegūta stabilitāte, drošība un labklājība. 2. Pēc tam tiek veikta izpēte par Eiropas Savienības (ES) institūciju lēmumu pieņemšanas procedūrām, direktīvu un regulu ietekmi uz savu dzīvi. Iegūto informāciju analizē – faktiskos ieguvumus un iespējamus zaudējumus no dažādu politiku realizēšanās. Skolēni veic <i>Skola2030</i> materiāla “Latvija starptautiskajās organizācijās – ieguvumi, riski, izaicinājumi” 1. un 2. uzdevumu. <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Daukšte, V., Ostrovska, I. <i>Eiropas ideja un idejas Eiropā</i>. Rīga: Jumava, 2014. • <i>Latvijas Transatlantiskā organizācija</i> [tiešsaiste] [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://www.lato.lv/lv/home-latviesu-valoda/ • <i>NATO vēsture</i> [tiešsaiste]. Aizsardzības ministrija [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.mod.gov.lv/lv/nato/nato-vesture • <i>Īsi par ES</i> [tiešsaiste]. Oficiāla Eiropas Savienības tīmekļvietne [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/aims-and-values_lv
<p>Latvijas valsts starptautiskās intereses un to ietekme uz sabiedrības drošību un labklājību (2 mācību stundas)</p>	<p>Skaidro dažādu starptautisko attiecību sistēmu ietekmi uz iedzīvotāju labklājību.</p>	<p>Izskaidrots, kā Latvijas valsts ārpolitika ietekmēja indivīdu ikdienu dažādos vēstures posmos.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skolēni veic <i>Skola2030</i> materiāla “Latvija starptautiskajās organizācijās – ieguvumi, riski, izaicinājumi” 3. uzdevumu. 2. Izmantojot zināšanas par ANO, NATO, EDSO u. c. darbības principiem, modelē lēmumu pieņemšanas procesu kādai politiskai aktualitātei starptautiskās attiecībās. 3. Prezentē savu globāli atbildīgas un lokāli aktīvas valstiskas politikas stratēģiju.

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Kāpēc Latvijas iedzīvotājiem ir svarīgi pārzināt notiekošo dažādos pasaules reģionos? (3 mācību stundas)</p> <p><i>Atceries! Saikne starp temata apgaves daļām: akcentējot ārpolitiskās situācijas izziņāšanas nozīmi, jo tā ietekmē katru individu un pasauli kopumā, nonākt pie secinājuma, ka visa pasaule ir saslēgta vienā ķēdē un katra organizācija un politiskais lēmums var ietekmēt cilvēku ikdienas dzīvi.</i></p>			
<p>Tiesas spēle “Globalizācija – Latvijas ienaidnieks vai draugs?” (3 mācību stundas)</p>	<p>Raksturo globalizācijas pazīmes. Argumentē viedokli par tematu “Globalizācija – Latvijas ienaidnieks vai draugs?”</p>	<p>Aprakstītas globalizācijas pazīmes pagātnē. Izteikts argumentēts viedoklis par globalizācijas iespējām un draudiem Latvijā un savā ikdienā.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skolēni izvēlas kādu no vēstures fenomeniem, kas apliecina globalizācijas iezīmes pagātnē, piemēram, hellēnisko kultūru, Romas impēriju, Eirāzijas un Amerikas kultūru mijiedarbību jaunajos laikos, atrod 3–5 spilgtākos faktus, kas, viņuprāt, liecina par globalizācijas iezīmēm pagātnē. 2. Skolēni veic didaktisko spēli – tiesu. Skolēni par spēles organizēšanas laiku un tās norises noteikumiem jābrīdina vismaz nedēļu iepriekš. Tāpat būtu ieteicams pirms spēles norises piedāvāt skolēniem izlozēt lomas, lai viņiem būtu laiks sagatavoties un atrast nepieciešamo informāciju. 3. Stundas gaita un lomu sadalījums pieejams <i>Skola2030</i> uzdevumā “Tiesas spēle “Globalizācija – Latvijas ienaidnieks vai draugs?””.
<p>Kā apzināta rīcība un paradumi var mainīt globālus notikumus un to sekas? (5 mācību stundas)</p> <p><i>Atceries! Saikne starp temata apgaves daļām: zinot, ka ārpolitika ietekmē katra cilvēka ikdienas dzīvi, skolēni gatavo savus piedāvājumus promlēmējautājumu risināšanā globālā līmenī.</i></p>			
<p>ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi (2 mācību stundas)</p>	<p>Novērtē, kā apzināta rīcība un paradumi var mainīt globālus notikumus un to sekas.</p>	<p>Modelēta rīcība, kā indivīds un kopiena spēj ietekmēt globālos procesus.</p>	<p>Izmantojot informāciju par ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem, aktualizē globalizāciju apzīmējošas tendences, veic <i>Skola2030</i> uzdevumu “ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķi Latvijas politikas plānošanas sistēmā”.</p>

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Sociālās uzņēmējdarbības piemēri Latvijā (3 mācību stundas)</p>	<p>Piedāvā plānu aktīvai pilsoniskai darbībai, lai risinātu lokālus aktuālus problēmjautājumus</p>	<p>Aktualizēts un izpētīts vismaz viens Latvijas valstij aktuāls (no jauniešu skatpunkta) jautājums.</p> <p>Patstāvīgi meklēta informācija par ekonomiskās, politiskās un kultūras globalizācijas ietekmi uz savu dzīvi un Latviju, izstrādāts plāns problēmsituācijas risināšanai</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skolēni iepazīstas ar sociālās uzņēmējdarbības piemēriem Latvijā. Ņemot vērā, ka sociālā uzņēmējdarbība ir uzņēmējdarbības veids, kurā svarīgākais mērķis nav peļņas gūšana, bet kādu sociālu problēmu risināšana vai labumu radīšana sabiedrībai, analizē, kāds ir sabiedrībai radītais labums, kurš no šiem labumiem ir globāli nozīmīgs vai ar globālu sociālu mērķi. Ja tāda nav, skolēni piedāvā savu risinājumu sociālās uzņēmējdarbības veikšanai. 2. Izmantojot informāciju no medijiem, veic pētniecisku mācīšanos, kurā vērtē ekonomiskās, politiskās un kultūras globalizācijas ietekmi uz savu dzīvi un Latviju. 3. Prezentē plānu aktīvai pilsoniskai darbībai (piemēram, migrācijas sekas, reliģiju pretrunīgā loma, saspīlējuma draudi un konflikti, demogrāfijas ietekme uz ekonomiku un politiku, mūsdienu verdzība, ekoloģisku problēmu ietekme, nabadzība) aktuālu problēmjautājumu risināšanai un formulē personīgu dzīves pozīciju, to iekļaujot prezentētajā plānā. <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kas ir sociālā uzņēmējdarbība?</i> [tiešsaiste]. Latvijas Sociālās uzņēmējdarbības asociācija [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://sua.lv/kas-ir-sociala-uznemejdarbiba/ • <i>Sociālā uzņēmējdarbība</i> [tiešsaiste]. Labklājības ministrija [skatīts 2022. g. 4. jūlijā]. Pieejams: https://www.lm.gov.lv/lv/sociala-uznemejdarbiba

1. Sociālās attiecības un identitāte	2. Vēsturiskā atmiņa un apziņa	3. Valsts pārvaldīšana	4. Starptautiskās attiecības – ārpolitika un globalizācija	5. Ilgtspējīga saimniekošana un ieguldījums cilvēkkapitālā
---	---------------------------------------	-------------------------------	---	---

5. Ilgtspējīga saimniekošana un ieguldījums cilvēkkapitālā

Ieteicamais laiks temata apguvei: 30 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: izprotot sevi, izveidot reālistiskas gaidas attiecībā uz savu karjeru, gūt pieredzi, kā plānot un vadīt savu karjeru un pieņemt izsvērtus lēmumus par saviem finanšu resursiem, kā arī apzināt un īstenot ilgtspējīgai attīstībai un energoefektīvai darbībai atbilstošus, resursus taupošus lēmumus.

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Kā apzināt sevi, savu potenciālu un neapjukt daudzajās iespējās? (4 mācību stundas)</p> <p>Atceries! Apakštemats “Kā apzināt sevi, savu potenciālu un neapjukt daudzajās iespējās?” ir nozīmīgs, lai skolēni novērtētu savus mērķus, apzinātu savu potenciālu un apzinātu, kāda nozīme savā izaugsmē ir izpratnei un prasmēm, kuras tiks apgūtas šajā un ir jau apgūtas iepriekšējos apakštematos.</p>			
<p>Pašvērtējums, ieradumi un mērķi (2 mācību stundas)</p>	<p>Veido savu pašvērtējumu.</p> <p>Analizē, kā veidojas ieradumi, kā tie ir ietekmējuši indivīda ikdienu un profesionālo darbību, piedāvā risinājumus, kā tos mainīt.</p> <p>Izmantojot uz izaugsmi virzīto ieradumu veidošanas pieejas un novērtējot savus mērķus, izveido plānu sev labvēlīgu ieradumu radīšanai.</p>	<p>Izveido savas personības SVID analīzi.</p> <p>Plāno sev labvēlīgu ieradumu radīšanai.</p>	<p>1. uzdevums</p> <ol style="list-style-type: none"> Skolēni individuāli formulē reāli sasniedzamus, pozitīvus un saturiski piepildītus savas nākotnes karjeras mērķus (<i>var izmantot SMART metodi, kas mērķi raksturo kā specifisku, izmērāmu, sasniedzamu, atbilstošu un laikā ierobežotu</i>). Skolēni individuāli nosaka iespējamās aktivitātes, kuras jāveic, lai sasniegtu mērķi. Skolēni izmanto SVID analīzi, lai novērtētu savas prasmes, zināšanas, resursus un spējas (pamatojoties uz savu vērtību, prasmju, spēju, rakstura un vajadzību izpēti). <i>SVID analīzes paraugs augšupielādēts mapē.</i> Skolēni grupās vai individuāli pārrunā, kuras prasmes vēlas attīstīt, lai nākotnē sasniegtu savus izvirzītos karjeras mērķus, un ko darīs, lai konkrētās prasmes attīstītu. <i>Ja nepieciešams, skolotājs organizē individuālas tikšanās reizes ar skolēniem, lai pārrunātu viņu individuālos attīstības plānus (to var darīt sadarbībā ar klases audzinātāju vai skolas karjeras konsultantu).</i> <p>2. uzdevums</p> <ol style="list-style-type: none"> Skolēni analizē, kā veidojas ieradumi, kā tie ir ietekmējuši indivīda ikdienu un profesionālo darbību, piedāvā risinājumus, kā tos mainīt. Skolēni individuāli izveido plānu (īstenošanas laiks, aktivitātes, nepieciešamie resursi, kā tiks noteikts, ka plāns virzās uz priekšu) sev labvēlīgu ieradumu radīšanai (piemēram, sportiskām aktivitātēm, darbu nodošanai paredzētajā termiņā).

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Karjeras veidi un karjeras lēmumi (2 mācību stundas)</p>	<p>Diskutē, kurš no karjeras veidiem būs izplatītāks nākotnē, kura karjeras veida būtiska sastāvdaļa ir tehnoloģiju apguve un mūžizglītība, veido kopsavilkumu.</p> <p>Veido ieteikumu sarakstu, kā atlasīt informācijas avotus, tos izvērtēt, lai pieņemtu ar karjeru saistītus lēmumus.</p>	<p>Izveido karjeras informācijas avotu izvērtējumu pēc konkrētiem kritērijiem uz <i>Padlet</i> sienas.</p>	<p>1. uzdevums</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Skolotājs iepazīstina ar informāciju par to, kādi karjeras veidi pastāv. 2. Skolēni piedalās diskusijā, kurš no karjeras veidiem (horizontālais vai vertikālais) būs izplatītāks nākotnē, kura karjeras veida būtiska sastāvdaļa ir tehnoloģiju apguve un mūžizglītība, veido kopsavilkumu. <p>2. uzdevums</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Klasē pārrunā avotus, kur iegūt informāciju par karjeru (piemēram, Nodarbinātības valsts aģentūras, Valsts izglītības attīstības aģentūras un projekta “Eiropas nākamās paaudzes mazās pilsētas” tīmekļvietnēs). 2. Skolotājs sadala skolēnus grupās un iedod vai lūdz skolēniem pašiem izvēlēties 1–2 informācijas avotus, kas saistīti ar karjeras lēmumu pieņemšanu. Skolēni tos izvērtē pēc konkrētiem kritērijiem (sk. informācijas izvērtēšanas kritēriju tīmekļvietni). 3. Skolēni informāciju par avotu apkopo uz <i>Padlet</i> sienas, klasē kopīgi apskata karjeras avotu “sienu” un pārrunā avotu ticamību. <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Karjera, karjeras plānošana, karjeras veidi organizācijā</i> [tiešsaiste]. CVmarket [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.cvmarket.lv/karjeras-centrs/rakstu-arhivs/karjera-karjeras-planosana-karjeras-veidi-organizacija • <i>Darba tirgus apskati</i> [tiešsaiste]. Ekonomikas ministrija [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.em.gov.lv/lv/darba-tirgus-apskati • <i>Karjeras materiāli</i> [tiešsaiste]: projekta “Eiropas nākamās paaudzes mazās pilsētas” tīmekļvietne [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://karjerasmateriali.lv/ • <i>Valsts izglītības attīstības aģentūra</i> [tiešsaiste] [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.viaa.gov.lv/lv/ilustrativie-materiali • Purēns, V. <i>Sociālās zinības un vēsture. Pamatkurs vidusskolām</i>. Rīga: Raka, 2023.

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Kas jāzina katram darbiniekam? (6 mācību stundas) <i>Atceries! Saikne starp temata apguves daļām: ja esmu nodefinējis savus mērķus, svarīgi ir analizēt gan darba tirgus tendences un darba tiesiskās attiecības, gan piedalīties darba intervijas imitācijā.</i></p>			
<p>Profesiju pieprasījums (1 mācību stunda)</p>	<p>Pēta darba pieprasījuma un piedāvājuma tendences darba tirgū. Izmantojot darba sludinājumu vietējā darba tirgū, statistikas datus un preses publikācijas, izvērtē dažādu profesiju pieprasījumu.</p>	<p>Izveido 5–7 secinājumus “Kopējās tendences darba tirgus pieprasījumā un piedāvājumā”. Venna diagramma 3 pieprasītākajām profesijām – kas kopīgs, kas atšķirīgs.</p>	<p>1. uzdevums</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Izmantojot Ekonomikas ministrijas vai Latvijas Bankas oficiālās tīmekļvietnes, skolēni meklē pētījumus par izmaiņām darba tirgū, ņemot vērā, ka tādi pētījumi tiek veidoti katru gadu. 2. Skolēni grupās iepazīstas ar pētījumu, apskata nodaļu “Darba spēka pieprasījuma un piedāvājuma prognozes”, veido kopsavilkumu par kopējām tendencēm darba pieprasījumā un piedāvājumā. 3. Skolēni piedalās kopējā klases diskusijā par izmaiņām darba tirgū un prognozēm, individuāli pieraksta 5–7 secinājumus. <p><i>* Šajā tematā iespējams izmantot Skola2030 mācību resursu krātuvē pieejamo uzdevumu “Darba tirgus prasības 21. gs.”.</i></p> <p>2. uzdevums</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Skolēni, izmantojot darba sludinājumus vietējā darba tirgū, statistikas datus un preses publikācijas (informāciju ieteicams meklēt prakse.lv, darba vakancu portālos u. c.), izvērtē dažādu profesiju pieprasījumu. 2. Skolēni grupās veido Venna diagrammu trīs pieprasītākajām profesijām, izpētot, kas šīm profesijām kopīgs, kas atšķirīgs. 3. Venna diagrammu prezentē klasē, kopīgi iesaistās diskusijā, kur vienojas par pamatojumu, kāpēc šīs profesijas ir pieprasītas, ņemot vērā vietējā darba tirgus iezīmes un vajadzības. <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Darba tirgus apskati</i> [tiešsaiste]: dažādas nozares, darba tirgus prognozes. Ekonomikas ministrija [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.em.gov.lv/lv/darba-tirgus-apskati • <i>CV un vakancu portāls</i> [tiešsaiste]. Nodarbinātības valsts aģentūra [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.nva.gov.lv/lv/cv-un-vakancu-portals

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Darba līgums un darba samaksa (2 mācību stundas)</p>	<p>Analizē ar darba tiesiskajām attiecībām saistītos normatīvos aktus un dažādus darba līgumus, kādus pienākumus uzņemas darbinieks, kādus darba devējs, darba līgumā ietvertās ziņas, darba samaksas aprakstu.</p> <p>Pēc darba līgumā noteiktās samaksas aprēķina darbinieka neto algu.</p>	<p>Aprēķina darbinieka neto algu.</p>	<p>1. uzdevums Skolēni analizē darba tiesības un dažādus darba līgumus, kādus pienākumus uzņemas darbinieks, kādus darba devējs, darba līgumā ietvertās ziņas, darba samaksas aprakstu. <i>* Ieteicams izmantot Labklājības ministrijas, mana.latvija.lv un likumi.lv pieejamo informāciju par darba devēja un darbinieka pienākumiem un tiesībām, darba līgumu.</i></p> <p>2. uzdevums Pēc darba līgumā noteiktās samaksas skolēni aprēķina darbinieka neto algu.</p> <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Piemērs neto algas aprēķinam: <i>Darba samaksa</i> [tiešsaiste]. [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.uzdevumi.lv/p/ekonomika/10-12-klase/darbs-un-atalgojums-3205/re-82d4808e-7980-4b84-b682-f5f72402c1f4 • Neto darba samaksas aprēķinu var pārbaudīt tiešsaistes kalkulatorā, piemēram: <i>Darba algas kalkulators</i> [tiešsaiste]. [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://mansjumis.lv/darba-algas-kalkulators • <i>Kāpēc Japānā alga lielāka nekā Bangladešā?</i> [tiešsaiste]: Darba samaksu ietekmējošie faktori. Latvijas Bankas mācību materiāli "Naudas skola" [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.naudasskola.lv/lv/mana-ekonomika/limeni/10-12/darba-tirgus/samaksu-ietekmejosie-faktori • Labklājības ministrija, informācija darba meklētājiem, darba devējiem un darba ņēmējiem: <i>Darba tirgus</i> [tiešsaiste]. Labklājības ministrija [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.lm.gov.lv/lv/darba-tirgus-1 • <i>Darbs, pensijas</i> [tiešsaiste]: darbinieku tiesības un pienākumi, darba līgums [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://latvija.lv/DzivesSituacijas/2261/4_Darbinieku_tiesibas • <i>Darba likums</i> [tiešsaiste]. 2001 [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/26019-darba-likums

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Motivācijas vēstule un CV. Darba intervijas imitācija (2 mācību stundas)</p>	<p>Veido konkrētam darba piedāvājumam atbilstošu motivācijas vēstuli un CV.</p> <p>Izmantojot iepriekš iegūto informāciju par darba līgumu, piedalās darba intervijas imitācijā.</p>	<p>Motivācijas vēstule un CV.</p>	<p>1. uzdevums</p> <ol style="list-style-type: none"> Skolēni iepazīstas ar darba vakanču un karjeras portālu sniegto informāciju, kā rakstīt CV un motivācijas vēstules (<i>CVmarket.lv, irdarbs.lv, prakse.lv, profolio.lv</i> u. c.). Klasē pārrunā un izveido kopīgu <i>Google</i> dokumentu ar kritērijiem. Skolēni tiek sadalīti grupās un katrai grupai tiek piešķirts viens CV un viens motivācijas vēstules piemērs. Skolēniem pēc izveidotajiem kritērijiem ir jānovērtē iedotie piemēri un jāizveido ieteikumi to uzlabošanai. Skolēni individuāli veido savu CV un motivācijas vēstuli (pirms tam izvēloties mērķi, kam to rakstīt – potenciālajai darba vietai vai universitātei). <p><i>* CV un motivācijas vēstulu rakstīšanai var izmantot digitālos tiešsaistes risinājumus, piemēram, Europass.</i></p> <p>2. uzdevums</p> <ol style="list-style-type: none"> Skolēni iepazīstas ar informāciju no darba vakanču portāliem un ieteikumiem, kā rīkoties vai kā nerīkoties darba intervijas laikā, kā vislabāk sagatavoties darba intervijai (piemēram, sk. Daži padomi darba intervijai), grupās uzraksta vadlīnijas, kā sagatavoties darba intervijai un kā rīkoties darba intervijas laikā. Skolēni piedalās klases diskusijā, pārrunā pierakstītās vadlīnijas, papildina un dalās ar savu pieredzi, ja tāda ir. Klasē organizē darba intervijas imitāciju. Skolēnus sadala lomās – darba devēji un darbinieki. Darbiniekiem un darba devējiem sadala vienādas darba vakances (informācija par brīvajām vakancēm pieejama dažādās darba vakanču tīmekļvietnēs, piemēram, https://cvvp.nva.gov.lv/#/pub/, https://www.visidarbi.lv/) iepazīstas ar iedalīto vakanci. Ikviens koncentrējas uz savai lomai nepieciešamo informāciju, meklē papildu informāciju interneta resursos, piemēram, par iestādi, kas piedāvā darbu. Klasē notiek darba intervijas imitācija – darbinieks un darba devējs piedalās intervijā, bet skolēni, kas tajā brīdī nepiedalās, ir novērotāji un pieraksta, kas intervijā izdevās, ko vajadzētu mainīt. Pēc darba intervijas imitācijām klasē pārrunā to, kā jutās un ko mainītu darba devēji un darbinieki, dalās ar atziņām par to, kā darba intervija izskatījās no malas. <p><i>* Iespējams pieaicināt reālus darba devējus vai uzņēmumu atlases vadītājus, kuri var piedalīties darba intervijas imitācijā, sniegt padomus, dalīties ar pieredzi.</i></p>

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Motivācijas vēstule un CV. Darba intervijas imitācija (2 mācību stundas)</p>			<p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Daži padomi darba intervijai</i> [tiešsaiste]. 2021. g. 3. maijs [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.prakse.lv/article/43/dazi-padomi-darba-intervijai • Oficiālā Eiropas Savienības tīmekļvietne, kur iespējas izveidot CV un motivācijas vēstuli tiešsaistē, sk. <i>Izveidojiet savu Europass CV</i> [tiešsaiste]. [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://europa.eu/europass/lv/create-europass-cv
<p>Darba tirgus un bezdarba līmenis (1 mācību stundas)</p>	<p>Analizē bezdarba līmeņa dinamiku savā pagastā, pilsētā, Latvijā. Veido kopsavilkumu, kā tehniskais progress, valdības politika, arodbiedrību izplatība un citi faktori ietekmē situāciju darba tirgū un cilvēku ienākumos.</p>	<p>Izveido infografiku – bezdarba līmeņa dinamika savā pilsētā, Latvijā un vienā Eiropas Savienības valstī, faktori, kas to ietekmē.</p>	<p>Uzdevums</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Izmantojot Nodarbinātības valsts aģentūras, Centrālās statistikas pārvaldes, novada tīmekļvietnes un Eiropas Savienības tīmekļvietnes datus, skolēni grupās analizē bezdarba līmeņa dinamiku savā pagastā, pilsētā, Latvijā un Eiropas Savienībā (piemēram, kādā no valstīm, kur vēlētos strādāt vai studēt tuvākajā nākotnē). 2. Skolēni grupās veido infografiku, kur norāda bezdarba līmeņa datus un uzskaita faktorus, kas ietekmē bezdarba līmeni. * Šajā tēmā iespējams izmantot Skola2030 mācību resursu krātuvē pieejamo atgādni “Infografikas veidošana”. 3. Skolēni klasē diskutē un veido kopsavilkumu, kā tehniskais progress, valdības politika, arodbiedrību izplatība un citi faktori ietekmē situāciju darba tirgū un cilvēku ienākumos. * Ieteicams izmantot Latvijas Bankas “Naudas skola” pieejamos mācību līdzekļus. <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Nodarbinātības valsts aģentūra</i> [tiešsaiste]. [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.nva.gov.lv/lv • <i>Centrālā statistikas pārvalde</i> [tiešsaiste]. [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.csp.gov.lv/lv • <i>Darba tirgus</i> [tiešsaiste]: Latvijas Bankas mācību materiāli “Naudas skola” [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.naudasskola.lv/mana-ekonomika/limeni/10-12/darba-tirgus

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Kā iegūt finansiālo neatkarību? (5 mācību stundas) <i>Atceries! Sasaiste starp apakštematiem: veiksmīga karjera un personīgie mērķi ir cieši saistīti ar finansiālo brīvību, kuras pamatā ir gudra savas personīgās naudas plūsmas pārvaldība.</i></p>			
<p>Personīgais budžets (1 mācību stunda)</p>	<p>Izmantojot mobilās aplikācijas budžeta plānošanai, seko līdzī savai naudas plūsmai, sadala visus izdevumus kategorijās, grupējot ikdienā patērētās preces un pakalpojumus.</p>	<p>Izveidota naudas plūsma konkrētam laika periodam.</p>	<p>Uzdevums Fiksēt personīgos ienākumus un izdevumus ieteicams uzdot vēl pirms šī apakštemata sākuma, lai dati par konkrētā perioda naudas plūsmu (ienākumiem un izdevumiem) būtu pieejami, uzsākot šo apakštematu. Ieteicams, ka periods, kurā skolēni veic naudas plūsmu, ir 1 mēnesis.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Skolēniem ir uzdevums, izmantojot mobilās aplikācijas budžeta plānošanai (var izmantot arī banku pieejamās aplikācijas vai veidot tabulu <i>Microsoft Excel</i>), sekot līdzī savai naudas plūsmai (fiksēt ienākumus un izdevumus). 2. Skolēni sadala visus izdevumus kategorijās, grupējot ikdienā patērētās preces un pakalpojumus, izdara secinājumus par izdevumu struktūru (kas veido vislielākos izdevumus, kas ir neatliekamie izdevumi, kurus izdevumus varētu samazināt), klasē diskutē, kādi ir ienākumu avoti un kā varētu palielināt ienākumus. <p>Izmantojamais informācijas resurss</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Veiksmīgas budžeta plānošanas pamatprincipi</i> [tiešsaiste]. Swedbank, Manas finanses [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://blog.swedbank.lv/nauda/budzeta-planosana-likumi-39

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Ieguldījuma veidi un ieguldījuma portfelis (4 mācību stundas)</p>	<p>Analizē dažādus ieguldījuma veidus un finanšu pakalpojumu cenas, un izvērtē labāko risinājumu.</p> <p>Aprēķina, cik ilgā laikā varēs sakrāt vēlamu summu kādam mērķim, un izstrādā savu ieguldījumu portfeli.</p> <p>Salīdzina konkrētus apdrošināšanas kompāniju un pensiju plānu piedāvājumus.</p> <p>Izveido savu plānu, kā veidot sociālo nodrošinājumu publiski tiesiskās aizsardzības sistēmā Latvijā un ES, kā sasniegt finansiālo drošību vecumdienās.</p>	<p>Izstrādā ieguldījumu portfeli.</p> <p>Personiskais plāns, kā veidot sociālo nodrošinājumu publiski tiesiskās aizsardzības sistēmā Latvijā un Eiropas Savienībā, kā sasniegt finansiālo drošību vecumdienās.</p>	<p>1. uzdevums</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Skolēniem ir uzdevums iepazīties ar dažādiem ieguldījumu veidiem (sk. <i>ieguldījums</i>). 2. Skolēni definē individuālos mērķus, kas saistīti ar uzkrājuma veidošanu kādas preces vai pakalpojuma iegādei, pēc SMART principa (specifisks, izmērāms, sasniedzams, atbilstošs un noteikts laikā, piemēram, līdz 2023. gada 1. septembrim uzkrāt 1600 eiro studiju gaitu uzsākšanai). 3. Skolēni, izmantojot dažādu finanšu pakalpojumu sniedzēju tīmekļvietnes, analizē finanšu pakalpojumu cenas, izvērtē pēc uzkrājuma mērķa, laika un riska līmeņa, kurš finanšu pakalpojuma sniedzējs piedāvā tajā brīdī labāko risinājumu. 4. Aprēķina, cik ilgā laikā varēs sakrāt vēlamu summu kādam mērķim, izstrādā savu ieguldījumu portfeli. <p>Izmantojamais informācijas resurss</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ieguldījums</i> [tiešsaiste]. [skatīts 13.07.2021.] Pieejams: https://lv.wikipedia.org/wiki/Ieguld%C4%ABjums <p>2. uzdevums</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Skolēni, izmanto <i>manapensija.lv</i>, lai iepazītos ar pensiju sistēmu un trīs pensiju līmeņiem, grupās pārrunā to būtiskākās atšķirības. 2. Skolēni individuāli izskata konkrētus apdrošināšanas kompāniju un pensiju plānu piedāvājumus, salīdzina tos, izveido savu plānu, kā veidot sociālo nodrošinājumu publiski tiesiskās aizsardzības sistēmā Latvijā un Eiropas Savienībā, kā sasniegt finansiālo drošību vecumdienās, paaugstinot uzkrājumus pensijas periodam, t. sk. pieejamās darba devēju iemaksas 3. līmenī. 3. Skolēni prezentē izveidoto plānu klasē, saņem atgriezenisko saiti no skolotāja un klasesbiedriem. <p>* Ieteicams izmantot Latvijas Bankas “Naudas skola” pieejamos mācību līdzekļus “Banku loma un finanšu starpniecība”.</p> <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Pensiju sistēma</i> [tiešsaiste]: pensiju sistēma Latvijā, 1., 2., 3. pensiju līmenis [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.manapensija.lv/lv/pensiju-sistema/pensiju-sistema/ • <i>Finanšu un kapitāla tirgus komisija</i> [tiešsaiste]. [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.bank.lv/darbibas-jomas/licencesana • <i>Pensijas</i> [tiešsaiste]. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.vsaa.gov.lv/lv/pensijas

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Kā uzsākt uzņēmējdarbību? (9 mācību stundas)</p> <p><i>Atceries!</i> Sasaiste starp apakštematiem: skolēns maina skatījumu no darbinieka uz darba devēju. Svarīgi ir saprast abas puses un pieņemt pareizo lēmumu. Tikpat svarīgi ir pieredzēt praktisku darbību, analizējot savu biznesa ideju.</p>			
<p>Uzņēmējs (1 mācību stunda)</p>	<p>Analizē intervijas ar pasaulē pazīstamiem uzņēmējiem, piemēram, ar Īlonu Masku, Džefu Beizosu, Marku Zakerbergu, īsi raksturo uzņēmēju un uzņēmumu.</p> <p>Uzraksta spilgtākās uzņēmēja rakstura īpašības un noteikumus, kurus izvirza savam uzņēmumam.</p>	<p>Izveido personīgā uzņēmēja un uzņēmuma definīcija.</p>	<p>Uzdevums</p> <ol style="list-style-type: none"> Skolēns izvēlas sev zināmu vai kādu no skolotāja piedāvātajiem variantiem pasaulē pazīstamiem uzņēmējiem (piemēram, Īlonu Masku, Džefu Beizosu, Marku Zakerbergu), analizē interviju ar konkrēto uzņēmēju un veido savu definīciju, kas ir uzņēmējs un kas ir uzņēmums. Savu piedāvāto definīciju uzraksta uz <i>Padlet</i> sienas. Klasē kopīgi pārrunā skolēnu izveidotās definīcijas un to pamatojumu. Skolotājs iepazīstina ar oficiālajām jēdzienu “uzņēmējs” un “uzņēmums” definīcijām. Pēc diskusijas klasē skolēni veido grupas un grupās uzraksta trīs spilgtākās uzņēmēja rakstura īpašības, pārrunā sev būtiskus noteikumus, ko vēlētos ievērot, vadot savu uzņēmumu, piemēram, godīgums, “zaļa domāšana”, aprites ekonomikas principu ievērošana, lojalitāte pret sadarbības partneriem. <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> Intervijas ar uzņēmējiem (piemēram, Īlonu Masku, Reidi Hofmanu), sk. <i>Unit: Interviews with entrepreneurs</i> [tiešsaiste]. Khan Academy [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.khanacademy.org/college-careers-more/entrepreneurship2/interviews-entrepreneurs Sauka. A. <i>Latvijas uzņēmēju stāsti</i> [tiešsaiste]: pasniedzējiem, zinātniekiem un praktiķiem. Rīga: Autors, Stockholm School of Economics in Riga, 2013.

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Komercdarbības formas (4 mācību stundas)</p>	<p>Atpazīst dažādas uzņēmējdarbības formas un identificē to nozīmīgākās atšķirības (visbiežāk reģistrētās – SIA, IK, AS).</p> <p>Meklē un analizē uzņēmējdarbības formu dažādību novadā un valstī, (kuras ir visbiežāk reģistrētās uzņēmējdarbības formas un kāpēc).</p> <p>Skaidro iemeslus konkrētu uzņēmējdarbības formu izvēlei.</p>	<p>Veido informācijas apkopojumu (piemēram, veido digitālo vai papīra formāta bukletu, kurā ir iekļauta informācija par to, kuras ir trīs visbiežāk reģistrētās uzņēmējdarbības formas, katrai no formām minēti 1–3 piemēri.</p> <p>Īss apraksts vai vizualizācija par intervētā uzņēmēja dibināto uzņēmumu, uzņēmējdarbības formu, pamatojumu, kāpēc tika izvēlēta konkrētā uzņēmējdarbības forma (priekšrocības un mīnusi).</p>	<p>1. uzdevums</p> <ol style="list-style-type: none"> Skolēni, izmantojot sava novada tīmekļvietnē sadaļu “Uzņēmējdarbība”, izpēta, kādas komercdarbības formas novadā visvairāk tiek reģistrētas. Apskata piemērus uzņēmumiem, kas dibinājuši uzņēmumu, izvēloties konkrētās uzņēmējdarbības formu. <p>Salīdzina iegūto informāciju ar situāciju Latvijā un pasaulē.</p> <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Lursoft statistika</i> [tiešsaiste]: Reģistrēto un likvidēto Uzņēmumu reģistra un Komercreģistra subjektu sadalījums pēc to uzņēmējdarbības formas [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.lursoft.lv/lursoft_statistika/?&id=21 Kinnision, A. <i>The Seven Most Popular Types of Businesses</i> [tiešsaiste]. Volusion, 2019. g. 2. okt. [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.volusion.com/blog/business-types/ <p>2. uzdevums</p> <ol style="list-style-type: none"> Skolēni pāros meklē un sarunā tikšanos ar uzņēmēju, izstrādā jautājumus (5–7), piemēram, kāpēc tika izvēlēta konkrētā uzņēmējdarbības forma, kādas ir tās priekšrocības, kādi trūkumi, pētījuma ietvaros intervē uzņēmēju, noskaidrojot formas izvēles pamatojumu. Pirms intervijas veikšanas nepieciešams pārrunāt, kā sazināties ar uzņēmēju, uzrunāšanas formu un saturu. Sagatavošanās procesā būtu lietderīgi veidot sadarbību ar latviešu valodas un literatūras skolotājiem. Skolēni apkopo iegūto informāciju digitālā vai papīra bukleta formātā. Veido īsu prezentāciju par iegūto informāciju un veiktajiem secinājumiem. <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> Novada mājaslapa, piemēram, <i>Uzņēmējdarbība</i> [tiešsaiste]. Ogres novads [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.ogresnovads.lv/lv/novads/uznemejdarbiba Novada uzņēmēju biedrības tīmekļvietne (iespēja saziņai, lai uzrunātu uzņēmējus intervijai), piemēram, <i>Ogres novada uzņēmēju biedrība</i> [tiešsaiste]. Ogres novads [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.ogresnovads.lv/lv/ogres-novada-uznemeju-biedriba Konkrētā novada biznesa inkubatora (LIAA) tīmekļvietne (izmantojot saziņai, lai uzrunātu uzņēmēju intervijas): <i>Biznesa inkubatoru kontaktinformācija</i> [tiešsaiste]. [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.liaa.gov.lv/lv/programmas/biznesa-inkubatori/kontakti Novada uzņēmumu tīmekļvietne un personīgie kontakti. Latvijas Bankas mācību materiāli: <i>Kāpēc Latvijā tik izplatīta uzņēmējdarbības forma ir SIA?</i> [tiešsaiste]: Uzņēmējdarbības juridiskās formas [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.naudasskola.lv/lv/mana-ekonomika/limeni/10-12/uznemejs/juridiskas-formas

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Biznesa modeļa kanva (3 mācību stundas)</p>	<p>Darba grupā, diskusijās nonākot pie labākā rezultāta, izstrādā sava biznesa modeļa kanvu.</p> <p>Darba grupa prezentē savu ideju, atbildot uz jautājumiem: vai tas, ko piedāvāsim tirgū, būs kādam nepieciešams?, kādu problēmu atrisinās?, kas vēlēšies un varēs nopirkt saražoto produkciju?, kas būs produkta pievienotā vērtība?, kā virzīt tirgū savu produktu?, kur pārdot savu produktu?.</p>	<p>Biznesa modeļa kanva.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skolēniem tiek piedāvātas biznesa idejas radīšanas metodes: <i>push and pull</i>, prātavētra, problēmsituāciju aplis, noskaidrojot kādu konkrētu klientu vajadzību, izgudrojot pilnīgi jaunus risinājumus, lasot biznesa žurnālus un avīzes, klausoties radio, skatoties TV un gūstot informāciju internetā, apmeklējot izstādes un prezentācijas, lasot rakstus par uzņēmumu attīstību un tendencēm, pētot ārvalstu uzņēmēju pieredzi, piedāvājot papildu pakalpojumus jau esošajiem produktiem, sarunājoties ar draugiem vai kolēģiem, uzlabojot jau esošos produktus u. c.) Klasē skolēni izmēģina vienu metodi – problēmsituāciju apli –, kur sadalās grupās (3–5 skolēni), uzraksta problēma un piedāvā risinājumus citu izvirzītajām problēmām. Grupas diskusijas rezultātā jāatbild uz jautājumu: “Kādu pievienoto vērtību radīs ideja?”. 2. Darba grupās skolēni vienojas par labāko uzņēmējdarbības ideju un prezentē izvēlēto ideju klasesbiedriem. 3. Skolēnus iepazīstina ar biznesa kanvām (biznesa audeklu). Darba grupās skolēni izstrādā sava biznesa modeļa kanvu. <i>Ieteicams temata apgūvē izmantot Skola2030 mācību resursu krātuvē pieejamos mācību līdzekļus no vidusskolas pamatkursa “Sociālās zinības un vēsture” 5. temata “Ilgtspējīga saimniekošana un ieguldījums cilvēkkapitālā” – “Biznesa kanva/Dzīvais biznesa plāns”.</i> 4. Skolēnu grupas prezentē izveidotās kanvas, citas grupas sniedz atgriezenisko saiti un ieteikumus. <i>Prezentāciju veidošanā ieteicams izmantot Skola2030 mācību resursu krātuvē pieejamos mācību līdzekļus no vidusskolas kursa “Vēsture un sociālās zinātnes I” 5. temata “Inovātīva ekonomika iekļauto mācīšanās stratēģiju” – “Biznesa idejas prezentācijas tehnika”, “NABC metode”.</i>

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Uzņēmējdarbības atbalsta fondi (1 mācību stunda)</p>	<p>Veido pārskatu, kādas ir finansējuma un investīciju piesaistes iespējas uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstīšanai.</p> <p>Apkopo informāciju par uzņēmējdarbības atbalsta organizācijām.</p>	<p>Izveido infografiku, apkopojot informāciju uzņēmējdarbības atbalsta fondiem (joma, ko atbalsta, mērķis, finansējums, priekšnoteikumi atbalsta saņemšanai), iekļauj informāciju par biznesa organizācijām (biznesa biedrībām) – ar kādu mērķi pastāv, kāda ir to loma uzņēmējdarbības attīstības veicināšanai.</p>	<p>Uzdevums</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Skolēni, izmantojot datubāzes – <i>mana.latvija.lv</i>, <i>fm.gov.lv</i>, <i>em.gov.lv</i>, <i>liaa.gov.lv</i> –, apkopo informāciju par uzņēmējdarbības atbalsta organizācijām. 2. Vizuāli strukturē informāciju par atbalsta organizācijām – to mērķi, atbalsta formu, atbalsta priekšnosacījumus. Veido digitālu infografiku, izmantojot <i>canvas</i>, <i>infogr.am</i> vai citu digitālo platformu. 3. Klases diskusijā secina par atbalsta fondu priekšrocībām un trūkumiem. <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Atbalsts uzņēmējiem</i> [tiešsaiste]. Finanšu ministrija [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.fm.gov.lv/lv/atbalsts-uznemejiem • <i>Atbalsts biznesa atspērienam – uzņēmējdarbības sākšanai</i> [tiešsaiste]. Ekonomikas ministrija [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.em.gov.lv/lv/jaunums/atbalsts-biznesa-atasperienam-uznemejdarbibas-saksanai • <i>Latvijas investīciju un attīstības aģentūra</i> [tiešsaiste]. [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.liaa.gov.lv/lv

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
<p>Kā uzņēmējdarbība ietekmē valsts izaugsmes rādītājus īstermiņā un ilgtermiņā? (6 mācību stundas)</p> <p><i>Atceries! Sasaiste starp apakštematiem: ikviens gudri pieņemts finansiāls lēmums, sniedz labklājību ilgtermiņā. Lai to paveiktu, ir jābūt izpratnei, kā gudrāk rīkoties, lai atbalstītu uzņēmējdarbību, kā valstiski novērtēt potenciālos riskus, kā palielināt resursu izmantošanas efektivitāti.</i></p>			
<p>Uzņēmējdarbības loma tautsaimniecībā (3 mācību stundas)</p>	<p>Identificē uzņēmējdarbības ietekmi uz dažādiem tautsaimniecības rādītājiem: inovācijām, IKP, eksportu, reģionālo attīstību, nodarbinātību, labklājību, sabiedrības attīstību.</p> <p>Identificē valsts lomu uzņēmējdarbībā, regulējot un izstrādājot likumdošanu, veicinot tehnoloģisko attīstību, reģionu attīstību, institūciju efektivitāti, ekonomisko stabilitāti, investējot darbaspēka izglītības un iemaņu līmenī, veselības aprūpes līmenī, nodrošinot infrastruktūru uzņēmējdarbības veikšanai.</p>	<p>Pāros izstrādāta shēma "Uzņēmējdarbības loma tautsaimniecībā".</p> <p>Atbildes uz 1. uzdevumu – riņķveida plūsmas modeļa analīze, atbildes uz jautājumiem.</p>	<p>1. uzdevums</p> <ol style="list-style-type: none"> Skolēni, izmantojot interneta resursus (piemēram, <i>makroekonomika.lv</i>, https://itiesibas.lv/), pēc atslēgas vārdiem (uzņēmējdarbības loma tautsaimniecībā, uzņēmēja loma) meklē tautsaimniecības jomas, kuru attīstību veicina uzņēmējdarbība. Skolēni pārī izveido shēmu, identificējot vismaz piecas jomas, norādot uz likumsakarībām – kā uzņēmējdarbība ietekmē konkrētās jomas attīstību. Piemēram, uzņēmumi, izvietojot ražotnes mazāk attīstītos reģionos, sekmē reģionālo attīstību, jo uzņēmējdarbības rezultātā tiek ne vien radītas darbavietas šajā apkaimē, bet arī veicināti infrastruktūras uzlabojumi. Skolēni klases diskusijā pārrunā izveidoto shēmu, papildina trūkstošo. <p><i>Pārrunājot skolēnu veikumu, ieteikums izmantot Latvijas Bankas izstrādāto mācību materiālu un shēmas, sk. uzņēmējdarbības loma tautsaimniecībā un valsts loma uzņēmējdarbībā (sk. Vai uzņēmumu lobījs ir kaut kas slikts vai labs? [tiešsaiste]: Uzņēmēju un valsts mijiedarbība [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.naudasskola.lv/mana-ekonomika/limeni/10-12/uznemejs/uznemeju-un-valsts-mijiedarbiba</i></p> <p>2. uzdevums</p> <p><i>* Ieteicams izmantot Skola2030 mācību krātuvē pieejamo pamatkursa "Sociālās zinības un vēsture" 5. temata "Ilgtspējīga saimniekošana un ieguldījums cilvēkkapitālā" uzdevumu "Ražošanas resursu, preču, pakalpojumu un naudas plūsmas modelis".</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Skolēni, izmantojot attēlu, kas atspoguļo ražošanas resursu, preču, pakalpojumu un naudas plūsmu makroekonomikā, nosaka, kurai plūsmai (bultiņai) atbilst norādītās saimnieciskās aktivitātes. Skolēni uzraksta piemērus no savas saimnieciskās rīcības, kas varētu atbilst kādai no modelī redzamām plūsmām (bultiņām). Grupās analizē un izskaidro, kādas sekas izjutīs mājsaimniecības un uzņēmumi, ja plūsmu vērtība naudas izteiksmē samazināsies?

Stundas temats, stundu skaits	Stundas sasniedzamie rezultāti	Kādas skolēna darbības liecinās, ka sasniegti stundas rezultāti?	Kādas mācību darbības skolēnam jāveic, lai virzītos uz stundā sasniedzamajiem rezultātiem?
	<p>Izmantojot ienākumu plūsmas modeli, apraksta katra ekonomikas dalībnieka lēmumu ietekmi uz citu sektoru attīstību, izvērtē modeli, izdarot secinājumus par ekonomikas dabu.</p>		<p>4. Grupas atbild uz jautājumu un atbildi pamato – kuras no plūsmām izmantotu, lai pierādītu ēnu ekonomikas pastāvēšanu valstī?</p> <p><i>*Ieteicams izmantot Skola2030 digitālo mācību materiālu pamatkursa “Vēsture un sociālās zinātnes I.” 6. temata “Ilgtspējīga saimniekošana un ieguldījums cilvēkkapitālā” atgādni “IKP un ienākumu plūsmas modelis”.</i></p> <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Vai uzņēmumu lobījs ir kaut kas slikts vai labs?</i> [tiešsaiste]: Uzņēmumu un valsts mijiedarbība [skatīts 13.07.2021.] Pieejams: https://www.naudasskola.lv/mana-ekonomika/limeni/10-12/uznemejs/uznemeju-un-valsts-mijiedarbiba • <i>Valsts loma tautsaimniecībā</i> [tiešsaiste]: Kāpēc valsts iejaucas tirgus mehānismā un ierobežo indivīdu brīvību? Naudas skola, Latvijas Bankas izdots mācību materiāls [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.naudasskola.lv/mana-ekonomika/limeni/10-12/valsts-nepieciessamiba/valsts-loma-tautsaimnieciba
<p>Valdības loma tautsaimniecības izaugsmes stabilizēšanā. Ēnu ekonomika (3 mācību stundas)</p>	<p>Veido pārskatu par valdības lomu tautsaimniecības izaugsmes stabilizēšanā, izmantojot valdības regulas un nomainot mērķus, kur izlietot līdzekļus.</p> <p>Izstrādā argumentētu pārspridumu par ēnu ekonomikas ietekmi uz resursu izmantošanas efektivitāti un konkurenci, samazinot tautsaimniecības izaugsmes iespējas.</p>	<p>Argumentēts pārspridums “Ēnu ekonomika”.</p>	<p>Uzdevums</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Skolēni patstāvīgi iepazīstas ar informāciju par valsts lomu tautsaimniecībā (piemēram, Latvijas Bankas mācību līdzekļos, uzdevumi.lv vai citos resursos). <i>* Ieteicams izmantot Skola2030 pamatkursa “Vēsture un sociālās zinātnes I” 6. temata “Ilgtspējīga saimniekošana un ieguldījums cilvēkkapitālā” aprakstu “Valsts loma ekonomikā”.</i> 2. Skolēni veido pārskatu par valdības lomu tautsaimniecības izaugsmes stabilizēšanā, izmantojot valdības regulas un nomainot mērķus, kur izlietot līdzekļus. 3. Skolēni iepazīstas ar ēnu ekonomikas būtību, cēloņiem un sekām (piemēram, Finanšu ministrijas tīmekļvietnē) un izstrādā argumentētu pārspridumu par ēnu ekonomikas ietekmi uz resursu izmantošanas efektivitāti un konkurenci, samazinot tautsaimniecības izaugsmes iespējas. <i>* Ieteicams izmantot Skola2030 pamatkursa “Sociālās zinības un vēsture” 5. temata “Ilgtspējīga saimniekošana un ieguldījums cilvēkkapitālā” mācīšanās stratēģiju “19 teikumu argumentētā eseja”.</i> <p>Izmantojamie informācijas resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ēnu ekonomika</i> [tiešsaiste]: 1. Kas ir ēnu ekonomika 2. Kā rēķina ēnu ekonomikas apjomu 3. Ēnu ekonomikas cēloņi 4. Kāpēc ēnu ekonomika ir slikta 5. Ko jau darām ēnu ekonomikas samazināšanai 6. Ko katrs varam darīt. Ēnu ekonomikas ierobežošana. Finanšu ministrija. Publicēts: 26.08.2020. Atjaunināts: 2021. g. 9. febr. [skatīts 2021. g. 13. jūlijā]. Pieejams: https://www.fm.gov.lv/lv/enu-ekonomika

DOMĀT. DARĪT. ZINĀT.

Valsts izglītības satura centra īstenotā projekta "Kompetenču pieeja mācību saturā" mērķis ir izstrādāt, aprobēt un pēctecīgi ieviest Latvijā tādu vispārējās izglītības saturu un pieeju mācīšanai, lai skolēni gūtu dzīvei 21. gadsimtā nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes.

Projekts Nr. 8.3.1.1/16/I/002 Kompetenču pieeja mācību saturā

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē